

bservant 18

Jaargang 14, 13 januari 1994

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg • Redactieadres: Postbus 616, 6200 MD Maastricht • tel. 043-883174

Inhoud

De meesten haasten zich om te vertellen dat zij er echt niets in zien en er dus ook niet naar kijken. Het zou slaapverwekkend zijn en bovendien volgepropt met slechte acteurs. Slechts een enkeling geeft zonder blikken of blozen toe dat hij het geen vrijdag kan missen. Dat er geen vrijdagavond voorbij gaat zonder Reini en die mooie Liza. Toch praat iedereen mee wanneer de televisieserie Medisch Centrum West ter sprake komt. Toevallig een keertje tegengekomen tijdens het zappen, heet het dan. Voor de student-onderzoeker die op de achterpagina aan het woord komt, was het kijken naar MCW een tijdje een 'must' omdat hij de doktoren, de zusters en de problemen die zij iedere week tegenkomen tot onderwerp van zijn scriptie maakte. De student-onderzoekers die een paar pagina's eerder aan het woord komen hebben hoogstwaarschijnlijk geen tijd gehad om het wel en wee van Reini en de haren te volgen. Zij werkten hard aan hun onderzoek en ontvangen morgen tijdens de diesviering een prijs.

Tien ratjes, een uur nadat ze geboren werden voor de wetenschap. Zes studenten, ook geboren voor de wetenschap, worden morgen bekroond voor hun scripties waarvoor 25 ratjes werden geofferd. Zie pagina 7. (foto Nelis Tutkey)

College van bestuur wil voortaan faculteitsdecanen benoemen

Meer verantwoordelijkheid voor de faculteiten op het terrein van de financiën, het personeelsbeleid en de informatievoorziening, overheveling van desbetreffende onderdelen van de algemene diensten naar de faculteiten, en een zwaardere beheerstaak voor de facultaire decanen, die aan 'integraal management' mogen gaan doen. Dat is de boodschap die het college van bestuur begin deze week overbracht aan diensthooften en facultaire bestuurders. Ertegenover staat wel dat het college een grotere vinger in de pap wil bij de benoeming van faculteitsdecanen.

Werkelijk revolutionair in de plannen is vooral dat laatste punt: het college wil in ruil voor de overdracht van bevoegdheden aan de faculteiten dat het de decaan voortaan zelf kan benoemen, op voordracht van de faculteitsraad. Tot nu toe zijn het die raden zelf die hun decanen aanwijzen. Het college motiveert deze opstelling met een beroep op de intrinsieke zwakte van het facultaire bestuur: veel personele wisselingen, afhankelijkheid van toevalstreffers, uiteenlopende daadkracht en opvattingen. Indien de faculteiten meer te zeggen krijgen dient de kwaliteit van het facultaire bestuur beter gea-

randeerd te zijn, vindt het college. De voorstellen zijn bedoeld als sluitstuk van een jarenlange discussie over de plaats van de algemene diensten in de universiteit. Heet hangijzer daarbij was steeds in welke mate de diensten centraal (door het college) dan wel decentraal (door de faculteiten) 'aangestuurd' zouden moeten worden. Ondanks reorganisaties en projecten om de kwaliteit van de algemene diensten te verbeteren zijn de kwesties rond zeggenschap en financiering nooit opgelost. Om aan die toestand een eind te maken publiceerde het college ruim een half jaar geleden een notitie over de 'organisatie en de financiering van de algemene diensten', een stuk dat helaas niet uitblonk in duidelijkheid. Vooral van de zijde van de faculteiten der geneeskunde en gezondheidswetenschappen, waarbij ook de economische faculteit zich aansloot, klonk fundamentele kritiek. Voordat men het over financiering had moest eerst maar eens bepaald worden welke taken op welk bestuurlijk niveau thuishoorden, vond men. En: de rol van het 'middenniveau', lees de faculteiten, werd veronachtzaamd. Het lijkt er nu dus op dat deze faculteiten op hun wenken worden bediend. Overigens tot hun verbazing; de bestuurders in de Bouillonstraat bleken deze week ineens een veel radicalere uitwerking voor te staan van het uitgangspunt dat decentralisatie van bevoegdheden naar de faculteiten de norm dient te zijn. Maar het college heeft kennelijk genoeg van de discussie en wil nu knopen doorhakken, getuige de toonzetting van de sheets waarop de voorstellen werden gepresenteerd. Daarin wordt geconstateerd dat er 'onvruchtbare'

debatten worden gevoerd, dat er 'wildgroei' van eigen regeltjes is, er 'duplicering' van werkzaamheden optreedt, dat afspraken moeten worden nagekomen en dat er eindelijk eens 'normaal gedrag' moet worden vertoond als het gaat om het verschaffen van informatie. In ruwe trekken (over de uitwerking bestaat nog grote onduidelijkheid, zowel de faculteiten als de diensten wensen opheldering op tal van punten) betekent het plan dat het college de universiteit op hoofdlijnen bestuurt, en dat de faculteiten naast hun autonome taken op het terrein van onderwijs en onderzoek meer zeggenschap zullen krijgen over personele, financiële en informatiseringsaangelegenheden; dat ze het bijbehorende personeel uit de betrokken diensten onder hun hoede zullen krijgen; en dat voortaan niet de directeur maar de decaan in de faculteit op deze terreinen de eerste viool zal spelen. Die decaan, die 'integraal management' mag gaan bedrijven zodat de scheiding tussen beleid en beheer opgeheven wordt, kan vervolgens bevoegdheden submandateren aan de faculteitsdirecteur. Voor het college zal er echter voortaan nog maar één werkelijke gesprekspartner zijn, en dat is de decaan. Onduidelijk is in hoeverre dit onherroepelijk betekent dat er 'beroepsdecanen', die fulltime gaan besturen, moeten komen. Hoever de vrijheid van de faculteiten wordt opgerekt staat overigens nog te bezien. Het college houdt vast aan het uitgangspunt dat er eenheid van beleid dient te zijn, en dat efficiency en effectiviteit overeind moeten blijven.

Wammes Bos

Onderzoekschool moet geen "vreemd" lichaam in faculteit worden

De universiteitsraad moet de enige onderzoekschool die de Rijksuniversiteit Limburg rijk is (Carim) en de andere die hopelijk in de toekomst van de grond komen, nauwlettend blijven volgen. Hij moet er zorg voor dragen dat een onderzoekschool geen vreemd "lichaam" in de faculteit wordt en een geheel eigen koers gaat varen. Bovendien moet de raad er voor waken dat de komst van een dergelijke school niet de doodsteek betekent voor het onderzoek dat niet in de school past.

Dit zijn een aantal aanbevelingen die de commissie onderzoekscholen van RL in haar zojuist verschenen eindrapportage opsomt. Geen rapport met opzienbarende conclusies. Eerder een met voor de hand liggende opmerkingen en suggesties. De commissie werd in juni 1992 door de universiteitsraad ingesteld. Zij kreeg de taak om, onder aanvoering van voorzitter dr. H. Spoormans, de problematiek rond de onderzoekscholen te inventariseren. Dit omdat de raad het gevoel kreeg geen greep op de ontwikkelingen te hebben. Tot op dit moment bezit de RL welsiswaar maar één onderzoekschool (Carim: Cardiovasculair Research Institute Maastricht), maar daarnaast bestaan er tal van initiatieven die hopen ooit die status te verwerven. Concreet werd de commissie gevraagd de bestuurlijke verhouding tussen onderzoekschool en faculteit te bekijken. Die relatie is bij Carim en de faculteit geneeskunde goed geregeld, vertelt de eindrapportage. Er is een reglement dat bepaalt dat de school voor initiatieven op "essentiële punten" (welke dat zijn wordt niet vermeld) de instemming van de faculteitsraad en het faculteitsbestuur nodig heeft. Bovendien wordt het onderzoeksprogramma van de onderzoekschool één keer in de vijf jaar door de faculteitsraad vastgesteld en geschiedt de inzet van leden van de vakgroepen in overleg met de projectleiders en de vakgroepsvoorzitters.

(vervolg op pagina 3)

Universiteiten krijgen gebouwen gratis

Universiteiten en ministerie van onderwijs zijn niet meer verwijderd van een akkoord over de overdracht van de universitaire gebouwen. Volgens de vereniging van universiteiten (VSNU) staat al vast dat de universiteiten 'om niet' het volledige eigendom verwerven. Het ministerie spreekt dat echter tegen.

De universiteiten zijn reeds eigenaar van hun gebouwen, maar hebben daar niet volledige zeggenschap over. Sinds vorig voorjaar overleggen zij met het ministerie over de overdracht die hun alle rechten verschaft. Daarbij was steeds sprake van een verkoopprijs van miljarden gulden, mogelijk meer dan tien miljard. Het Tweede Kamerlid Netelenbos had al in november 1992 voorgesteld om met een deel van de opbrengst extra bezuinigingen op onderwijs te compenseren.

Inmiddels is van een opbrengst echter geen sprake meer. De universiteiten menen dat de overheid nooit één cent heeft hoeven steken in de bouw van een groot gedeelte van hun huisvesting, die vaak uit oude, monumentale panden bestaat. Verder heeft de overheid, aldus de universiteiten, jarenlang veel te weinig geld beschikbaar gesteld voor fatsoenlijk onderhoud.

Volgens de VSNU heeft staatssecretaris Cohen ingestemd met een overdracht van de gebouwen met gesloten beurzen. Er zou slechts nog sprake zijn van een geschil over de jaarlijkse vergoeding voor investeringen in huisvesting, die het ministerie ook na de overdracht zal blijven betalen. De universiteiten claimen een bedrag van ruim 300 miljoen gulden, het ministerie komt uit op 236 miljoen maar beweert dat slechts 170 miljoen beschikbaar is. Vorig jaar heeft Onderwijs 150 miljoen aan de universiteiten overgemaakt.

In een reactie zegt een woordvoerder van staatssecretaris Cohen dat er slechts "groeierende consensus" bestaat over een transactie. Binnen twee maanden zal Cohen een concreet voorstel doen, aldus de woordvoerder. Doel is om de operatie dit jaar af te ronden. Vorig jaar november bereikten de hogescholen een akkoord met minister Ritzen over de aankoop van hun gebouwen. Daarmee was een bedrag van 1,2 miljard gulden gemoeid.

HOP/Pieter Evelein

Ex-studenten kunnen goedkoop aflossen

Voor de derde maal in vijf jaar kunnen ex-studenten hun studielening versneld aflossen, met een maximale korting van 38,5 procent. Het ministerie denkt dat de actie 410 miljoen gulden oplevert.

Het gaat om 161.500 voormalig studenten die voor 1 oktober 1986 een 'renteloos voorschot' hebben ontvangen van de minister van onderwijs en dat bedrag nog geheel of gedeeltelijk moeten terugbetalen. Gekeken wordt naar de schuld op 1 juli 1994. Naar verwachting zullen 65.000 studenten van het aanbod gebruik maken. Hoe minder er is afgelost, hoe hoger de

korting.

Een renteloos voorschot moet in principe in tien jaar worden afbetaald. Indien gewenst gebeurt dat naar draagkracht. De twee eerdere acties leverden bij elkaar ruim een miljard gulden op. Er staat nu nog een bedrag open van 1,4 miljard gulden aan renteloze voorschotten. Sinds 1 oktober 1986 wordt rente berekend over studieschulden. Op 1 januari 1992 werd een regeling van kracht die bepaalt dat de rente reeds tijdens de studie begint te lopen.

HOP/Pieter Evelein

Debyeprijs voor drie Franse onderzoekers

Drie moleculair biologen van het gerenommeerde Franse onderzoeksinstituut INSERM ontvangen aanstaande vrijdag twintigduizend gulden van de diesvierende Rijksuniversiteit Limburg. Deze Peter Debyeprijs wordt twee- of driejaarlijks toegekend aan wetenschappers die baanbrekend werk hebben verricht op natuurwetenschappelijk gebied.

De twee vrouwelijke en een mannelijke onderzoekers - dr. Lydie Rappaport, dr. Ketty Schwartz en dr. Bernard Svynghedauw - werken al tien jaar samen bij het Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale (INSERM) van het Hôpital Lariboisière te Parijs. Daar onderzoeken ze of, en hoe moleculaire mechanismen zoals veranderingen in de DNA-structuur van invloed zijn op de manier waarop het hart reageert op stress vanuit de omgeving.

Volgens dr. E. Drenthe, secretaris van de internationaal samengestelde jury waarin voor de RL prof. dr. R. Reneman zitting had, komt INSERM de eer toe de allereerste te zijn waar technieken uit de moleculaire biologie worden gekoppeld aan de klinische praktijk. De drie bekroonde wetenschappers hebben daarin volgens de jury een cruciale rol gespeeld. De twintigduizend gulden zal worden verdeeld tussen de drie onderzoekers. De Peter Debyeprijs wordt, zoals altijd, beschikbaar gesteld door de Stichting Edmond Hustinx.

Wim Ortjens

Onderwijsaanbod universiteiten te versnipperd

Werkgeversvoorzitter wil mes in modieuze studies zetten

Werkgeversvoorzitter Rinnooy Kan (VNO) wil dat universiteiten de bezem door hun studieaanbod halen: door verwante studies te bundelen kan het aantal aparte opleidingen van 300 naar 100.

Dit pleidooi maakte sommigen woedend, maar de VSNU reageert gematigd: "Ook de universiteiten willen terug naar honderd zelfstandige opleidingen." Maar is de ene honderd de andere wel?

De VNO-voorzitter wilde de universiteiten met zijn oproep half december ongetwijfeld wakker schudden, maar door de hulp van enkele dagbladen verliep het wekken harmandig. Men deed alsof het VNO studies als theologie, wijsbegeerte of bestuurskunde wilde opheffen. Het voorstel van Rinnooy Kan, deel van een terugblik op het onderwijsbeleid van dit kabinet, was echter iets subtieler.

Het onderwijsaanbod van de universiteiten is, door de vele nieuwe studievarianten, volgens het VNO te ver versnipperd. Dat is onoverzichtelijk maar ook inefficiënt - dus zonde van het belastinggeld. Als voorbeeld noemde Rinnooy Kan zes soorten bestuurs- en beleidswetenschap en vijf varianten van theologie. Hij vond het tijd dat de universiteiten, in navolging van de hbo-sectoren techniek en economie, "de bezem" door hun 300 studierichtingen halen. Na enig schrappen en bundelen zouden er maar honderd "als wetenschappelijke discipline herkenbare" opleidingen hoeven overblijven.

Schoot dit pleidooi sommige universitaire kopstukken in het verkeerde keelgat, de VSNU reageert gematigd. "We zijn al lang met bundeling bezig: we willen terug naar zo'n honderd geregistreerde opleidingen", zegt een woordvoerder. In een al tweemaal besproken concept-lijst te registreren opleidingen vallen alle bestuurskunde-varianten dus onder één noemer: be-

stuurs- en beleidswetenschappen. En hetzelfde geldt voor de studie van godsdienst en levensbeschouwing.

Honderd is honderd - en toch is er nog onenigheid. Het VNO vreest dat de huidige bundeling louter boekhoudkundig wordt: tien opleidingen spreken af dat ze onder hetzelfde 'label' officieel geregistreerd worden en verder verandert er niets. "Je moet ook naar de inhoud kijken", zegt VNO-medewerker drs. A.J. Renique. "Wij zouden graag een echte bundeling van veel studies zien in brede hoofdstromen die pas later uitwaaiëren in specialisaties". Van een zo ingrijpend opschudden van de academische kussens is geen sprake, bevestigt de UvA-rector prof.dr. P.W.M. de Meijer - voorzitter van de VSNU-commissie voor onderwijs en onderzoek. De universiteiten zijn bezig met hun opgaves voor het nieuwe centraal register van opleidingen (CROHO) en kiezen voor de taktiek om veel studies onder één brede noemer te brengen.

"Zo houden we ruimte voor vernieuwing, zonder steeds opnieuw te moeten registreren", aldus De Meijer. Hij schaamt zich daar niet voor: "De naamgeving wordt helder en we kunnen goed op nieuwe behoeftes inspelen. Ik begrijp eigenlijk niet wat het VNO verder wil." De roep om daadwerkelijke bundeling van opleidingen kan hij niet goed plaatsen; en hij vindt dat het VNO zich met de vorm van opleidingen niet moet bemoeien - zeker niet bij bestuurskunde of godgeleerdheid.

Toch past het pleidooi van Rinnooy Kan voor minder vroege specialisatie in een algemenere trend. Tien jaar terug riepen bedrijven om marktgerichte opleidingen, inmiddels beseffen ze dat ze met vier jaar studie beter een stevige basis kunnen vragen. "Wij zoeken naar *potentials*, mensen die flexibel en breed inzetbaar zijn", zei Philips-directeur Dr. Hurault in december op een studiedag. Voor de specialisatie zorgt het bedrijfsleven zelf wel.

HOP/Frank Steenkamp

Volgens KNAW is sociaal-wetenschappelijk onderwijs niet internationaal genoeg

De internationalisering van sociaal-wetenschappelijk onderwijs in Nederland blijft achter bij andere wetenschapsgebieden. Jaarlijks is minstens drie miljoen gulden nodig om samenwerking met buitenlandse onderzoekers te stimuleren.

Dat schrijft de Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) in een advies aan staatssecretaris Cohen (onderwijs). Zo'n 1,5 miljoen gulden is nodig voor een fonds (SIGMA). Daaruit kunnen bij voorbeeld summer courses, master classes en het bezoek aan conferenties worden betaald. Om onderzoekers vrij te kunnen maken voor internationaal onderzoek is voorts ruim een miljoen gulden nodig, waarvan vervangers kunnen worden betaald.

Ruim een jaar geleden had minister Ritzen zich afgevraagd of de internationalisering van de sociale wetenschappen in Neder-

land behoefte had aan een extra impuls. Aanleiding was mede het verdwijnen van het Vienna Center, dat sociaal-wetenschappelijk onderzoek in Europa coördineerde.

Volgens de KNAW is stimulering inderdaad gewenst, omdat sociaal-wetenschappelijk onderwijs "een wezenlijke basis" vormt "voor de blijvende versterking van de concurrentiepositie van Nederland". Overigens constateert de KNAW wel dat Nederlandse onderzoekers steeds vaker toenaadering zoeken tot buitenlandse collega's. Enerzijds gedwongen door bezuinigingen op hun budget, anderzijds omdat zij zich niet tot het Nederlandse taalgebied willen beperken.

HOP/Pieter Evelein

Onderzoekschool

(vervolg van voorpagina)

Carim zal dus niet zo snel, onafhankelijk van de faculteit, een eigen koers gaan varen. Iets dat volgens de commissie hoe dan ook voorkomen moet worden.

De commissie wijst er ook op dat de instelling van een onderzoekschool niet ten koste mag gaan van onderzoek dat buiten de school valt. Bovendien mag de oprichting van een onderzoekschool niet betekenen dat de onderzoekers vrijgesteld worden van onderwijstaken: aan de koppeling tussen onderwijs en onderzoek moet worden vastgehouden.

Als laatste bekeek de commissie de positie van de assistenten in opleiding in een onderzoekschool. Want het waren toch de aio's en de oio's en hun opleiding die het ministerie van onderwijs er toe bewogen om het fenomeen van de onderzoekschool in het leven te roepen. De aio's die verbonden zijn aan Carim moeten in de ogen van

de commissie erg veel onderwijs volgen (in totaal één jaar). Deze zware onderwijslast zou het lidmaatschap van een onderzoekschool wel eens onaantrekkelijk kunnen maken omdat er nog maar drie jaar overblijft voor het schrijven van het proefschrift. Bovendien lijkt er van de "wederzijdse bevruchting" die er binnen de onderzoekschool zou moeten plaatsvinden, weinig terecht te komen. De basis voor de aio's verbonden aan Carim is nog steeds de vakgroep. Bijeenkomsten of refereermiddelen kunnen volgens de commissie de onderlinge contacten tussen aio's en oio's van de onderzoekschool versterken.

De eindrapportage zal in de volgende universiteitsraadvergadering aan de orde komen.

Riki Janssen

Nederlandse chemici trekken veel aandacht in buitenland

Nederlandse chemici trekken veel internationale aandacht. Uit een rapport over de impact van universitaire chemiegroepen blijkt dat hun publicaties vaak geciteerd worden. Ze scoren veertig procent beter dan het wereldgemiddelde.

Per vakgebied en universiteit zijn er wel verschillen. Leiden en Utrecht gaan aan kop bij de algemene universiteiten. Bij de TU's ontlopen Delft en Twente elkaar weinig. Achterblijvers - maar internationaal gezien nog niet ondermaats - zijn de chemici uit Eindhoven en Amsterdam (UvA). Een paar cijfers. Tussen 1986 en 1991 publiceerden de chemiegroepen samen ruim tienduizend artikelen in de onderzochte tijdschriften, aldus het rapport "Bibliometric profiles of academic chemistry research in the Netherlands. In diezelfde periode werden ze bijna 69 duizend keer geciteerd. En met die 6,9 citaties per artikel zat men ver boven het wereldgemiddelde van 4,9 voor de betreffende deelgebieden van de chemie.

Dit rekenwerk is verricht door het Leidse instituut CWTS. In opdracht van SON, chemiedochter van onderzoeksfinancier NWO, werd van bijna elke universitaire chemiegroep een eigen 'bibliometrisch profiel' gemaakt. Die gegevens over topers en floppers op het internationale podium worden echter niet in detail openbaar gemaakt. Wel stellen de onderzoekers dat de topgroepen tamelijk evenwichtig over het land verspreid zijn. Daardoor scoort geen van de chemiefaculteiten gemiddeld zwak, maar er zijn wel verschillen. Telt men louter het aantal citaties per artikel, dan scoren Utrecht (8,3) en Leiden (8,2) het hoogst en staan de TU's onderaan met scores van 3,5 (TUE) tot 5,2 (TUD). Maar deze vergelijking is niet eerlijk, want ook elders in de wereld blijken chemische technologen per traditie minder te publiceren en te citeren. Daarom werd de score van elke onderzoeksgroep vergeleken met het wereldgemiddelde in het eigen deelgebied binnen de chemie. Twee van de TU's blijken dan juist bij de toppers te horen. Twente steekt zo het verst boven het wereldgemiddelde uit, met een score van 1,57. Kort daarna volgen Delft, Utrecht en Leiden. Groningen voert met 1,39 de mid-

denmoot van de chemiefaculteiten aan. De laagste scores zijn die van Amsterdam (UvA: 1,14) en Eindhoven (1,08). Volgens SON-directeur dr. F.M. Hesselink zal men het CWTS-rapport wel bij het beleid betrekken, maar kan men er niet zomaar op blindvaren. Doordat de cijfers niet verder gaan dan 1991 en citaties per definitie nog extra achterlopen, kunnen jonge groepen in het rapport relatief laag scoren. "En een groep die nu uitgeblust is, kan juist nog teren op oude roem". Maar per faculteit of SON-werkgemeenschap denkt hij dat die effecten wel uitmiddelen. Tussen de SON-werkgemeenschappen, die per deelgebied de landelijke chemici verenigen, zijn de verschillen in 'impact' nog groter dan tussen de faculteiten. Het sterkst zijn de Nederlandse chemici op het gebied van nucleinezuren (dna,rna) en materiaalkunde. Ook materiaalkunde, vloeistofchemie en homogene katalyse scoren uitstekend, met meer dan 50 procent meer citaties dan het wereldgemiddelde.

HOP/Frank Steenkamp

Ook een rund

Zjirinovski en de Maas lijken op elkaar als twee druppels water met kleur, geur, drang en bijsmaak. Alleen Zjirinovski is niet meer in te dammen. Hij laat zich ook niet voeden met bemelwater. Hij tapt uit een ander beld vaatje: een onuitputtelijke oude bruine bron die weer flink sijpelt en borrelt. En het slib van zijn maalstroom zet bovendien nog zoden aan de overstromde dijk. En wat doet de burgemeester van Rusland? Nee, van hem kun je niet zeggen dat hij in alle opzichten lijkt op die van Arcen. Burgemeester Jeltsin is meer van het potige type dat het stadhuis liever met tanks onder vuur neemt. Maar tegen de stroom van Zjirinovski is hij evenmin opgewassen als burgemeester Mooren tegen de Maas. Een ding is zeker: de burgervader van Arcen gaat de vut in en Zjirinovski wil de troon op. Van Jeltsin. En niet alleen om te besturen. Zo wil hij bijvoorbeeld ook Duitsland gaan vernietigen. Makkelijk zat, want hij weet dat zijn fans in Duitsland al vurige vorderingen maken in die richting. En er zijn meer landen die hij niet meer hoeft te vernietigen. Zo hebben de Ustasja's en de Cetniks het karwei in Joegoslavië al meer dan geklaard. En de grote burgemeesters van Europa lopen net als hun kleine collega uit Arcen even weg als er zo'n overstroming is.

Inmiddels heeft de Maas het slagveld verlaten, maar de rivieren Zjirinovski, Ustasja, Cetnik en (nog dichterbij de buurt) de Neonazi, Le Pen, de Vlaamse blokstroom en de Janmaat kabbelen nog gestaag verder buiten hun oevers. Nou is het een beetje ongebruikelijk om de overstromingen van dat soort rivieren ook een ramp te noemen. We kiezen daar liever de term incident voor of politieke spanning. En als het te bont wordt, en het ver genoeg weg is, dan kunnen we nog altijd teruggrijpen naar de objectieve omschrijving burgeroorlog. Of is een ramp pas een ramp als de taxateur is langs geweest en 17.000 op het formulier heeft geschreven omdat het parket ook is gaan golven. Zou het kunnen zijn dat het opblazen van je broertjes en zusjes in een flat in Sarajevo terecht een ramp genoemd mag worden. Of is granaatschade ook goed. Ach, het zijn maar woorden. En in Sarajevo zijn geen taxateurs en geen rampenfonds. Dus we zullen het nooit weten.

Toch blijft de vraag hoe wij ons kunnen beschermen tegen de overstromingen van dat ander soort rivieren. Moeilijk, maar er zijn een paar mogelijkheden. Zo zou je in eigen land een aantal grote leiders kunnen wijzen op de weg die de burgemeester van Arcen gaat volgen. Of je zou je geen zand, afkomstig uit de verkiezingszakken, in je ogen kunnen laten strooien en binnenkort met heldere blik gaan stemmen. Maar je kunt natuurlijk ook ergens langs de Maas een overgebleven zandzak mee naar huis slepen. En het zand gebruiken om er af en toe je kop in te steken als het echt te gek wordt. Wie weet. Misschien slapen de internationale burgemeesters wel in het winterbed van de wassende rivier Zjirinovski en is Nederlandse bodem al drassig genoeg om het open riool Janmaat uit te laten groeien tot een meeslepende stroom. En de Rijkswaterstaat die over deze rivieren gaat lijkt mij even vooruitziend als die van de Maas. Van die natuur moet je het hebben. Je bent ook een rund als je met rivieren stunt.

Ton Brouns

Nieuw programma van onderzoeksorganisatie NWO

'Meedenkende' computer vertelt reisinformatie

Treinreizigers kunnen er wellicht over tien jaar mee kennis maken: een computer die hun vragen begrijpt en er in gesproken taal antwoord op geeft. Dat is het doel van het nieuwe Prioriteit-programma 'Taal- en Spraaktechnologie' van de onderzoeksorganisatie NWO.

Het programma richt zich op een demonstratiemodel, het Openbaar Vervoer Informatie Systeem van de Nederlandse Spoorwegen. Waarschijnlijk zullen de universiteiten van Nijmegen, Amsterdam (UvA),

Utrecht, Eindhoven en Tilburg aan het onderzoek deelnemen. Aan hen de taak om een systeem te ontwerpen dat in staat is om vragen te begrijpen. Op het gebied van spraakproductie is reeds veel mogelijk. NWO is het programma gestart omdat er, aldus medewerker Smits, "een enorme behoefte" bestaat aan 'meedenkende' informatiesystemen. Om te beginnen geven ze veel directer antwoord op vragen - er hoeft geen standaardbandje te worden afgeluisterd - en ze zijn veel goedkoper dan het inschakelen van 'levend' perso-

neel. Denkbaar zijn sprekende informatiezoulen, maar vooral ook systemen die vanuit huis kunnen worden gebeld. Naast reisorganisaties als de NS en Schiphol hebben ook postorderbedrijven, de PTT, Philips en het ministerie van Verkeer en Waterstaat belangstelling getoond. Voor de eerste, vijfjarige fase van het onderzoek stelt NWO vijf miljoen gulden beschikbaar. Van het bedrijfsleven wordt een even grote bijdrage verwacht.

HOP/Pieter Evelein

Vier grote universiteiten domineren onderzoeksscholen

De brievenbus van de erkenningscommissie onderzoeksscholen (ECOS) is eind december goed gevuld geraakt. Universitair Nederland diende op de kop af vijftig plannen in. Het sterkst vertegenwoordigd zijn dit keer niet de beta's of medici maar de gammadisciplines. Verder valt op dat de vier grote universiteiten, meer nog dan verwacht, het landschap van onderzoeksscholen beginnen te domineren. Ze tekenden voor 34 van de 50 initiatieven. De vier zuidelijke universiteiten kwamen samen maar tot één nieuwe aanvraag.

Tot 1 januari mochten de universiteiten hun onderzoeksscholen voor erkenning indienen bij de ECOS. Na de precieze quotering in de afgelopen twee jaar golden nu geen harde beperkingen. Die nieuwe vrijheid blijkt vooral benut te zijn door de grote universiteiten. Van de eerste 24 onderzoeksscholen mochten ze niet meer dan de helft voor hun rekening nemen, dit keer wisten ze ruim tweederde van alle initiatieven naar zich toe te trekken.

Van Utrecht en Amsterdam (UvA) was al langer bekend dat ze een tiental nieuwe plannen wilden indienen. Het werden er in beide gevallen 11. Maar ook Groningen heeft de laatste tijd hard onderhandeld om het 'penvoerderschap' van onderzoeksscholen. Dat leverde 7 initiatieven op. Leiden, dat iets vaker genoeg nam met sterke deelname aan plannen van anderen, komt tot een aantal van 5. Dat brengt het totaal van de groten op 34.

Van de overige universiteiten laten alleen de TU's in Delft en Twente (elk 4 plannen) en de Erasmus universiteit (3) zich duidelijk zien. De Vrije Universiteit was met twee plannen bescheiden, maar deze universiteit mikt vanaf het begin sterk op deelname aan andermans initiatieven. Ook Wageningen is goed voor twee plannen.

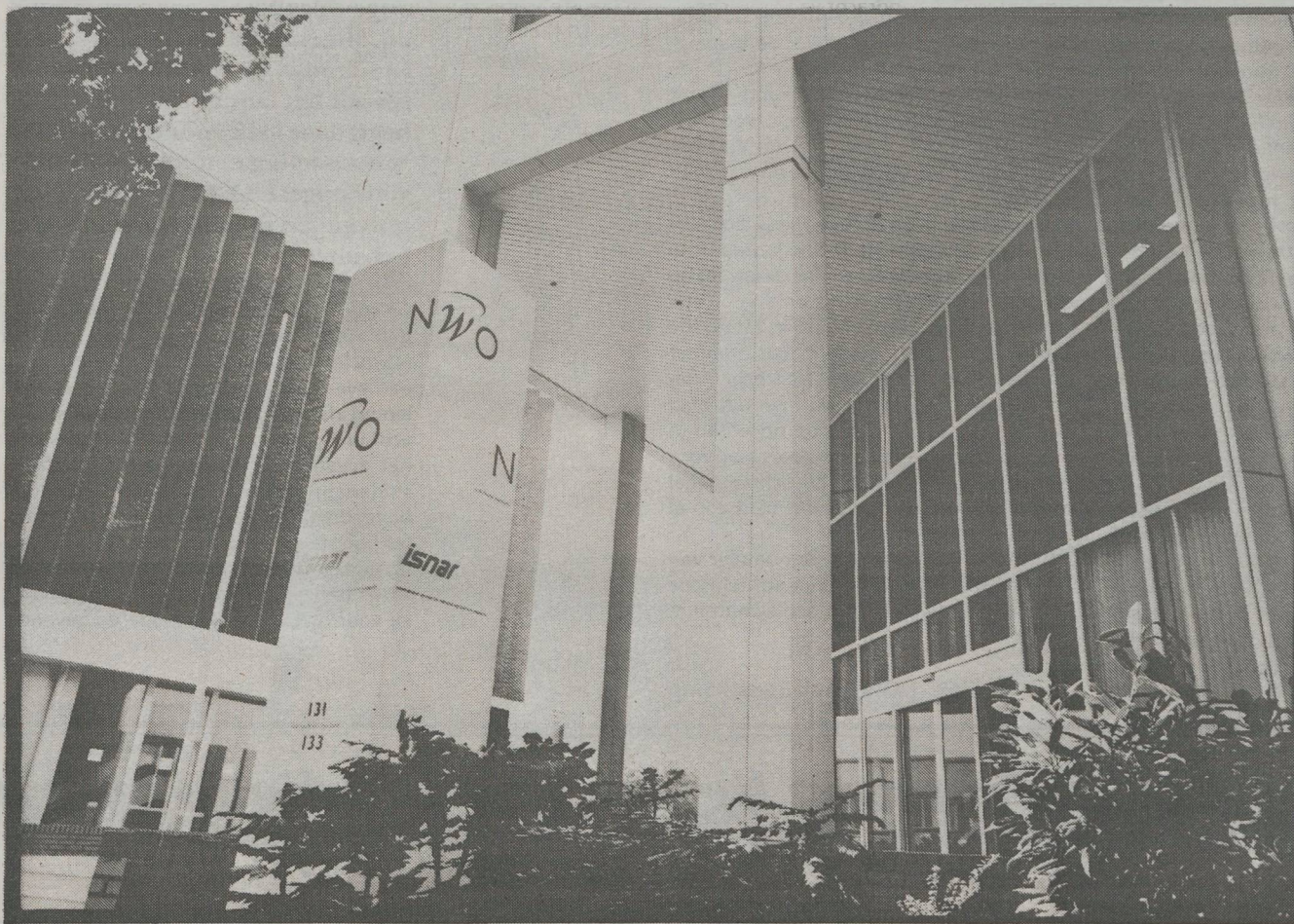
De zuidelijke universiteiten kwamen nauwelijks tot eigen initiatieven. Waren ze in '92 nog goed voor een op de zes plannen, nu doet alleen Nijmegen één voorstel voor een school in de materiaalkunde. Eindhoven, Maastricht en Tilburg zijn in het geheel niet van de partij. "Wij zijn zeer terughoudend", zegt beleidsmedewerker dr. H. Waaijers uit Eindhoven. "Wij dienen alleen scholen in die echt uitgekristalliseerd zijn." De al drie jaar oude plannen met polymertechnologie en micro-electronica zijn volgens hem nu wel "vergevoerd".

Maar de stilte uit het zuiden is niet alleen een gevolg van consequent beleid. Zo had Maastricht begin december nog drie plannen. Toen geen enkele een stimuleringspremie van onderzoeksfancier NWO in de wacht sleepte, trapte men in Limburg echter op de rem. Men stelde vast dat twee aspirantscholen te klein waren voor de landelijke competitie.

Verkaveld

Nadat in de vorige erkenningsronde de initiatieven uit de exacte en medische hoek domineerden, is dit keer sprake van een inhaalrace van 'zachte' wetenschappen. Er zijn nu voor het eerst vijf plannen van geesteswetenschappers: twee taalkundige en twee historische, plus een ethiekschool. Maar de inhaalrace is vooral zichtbaar bij de gammadisciplines. Tot nu toe waren daar drie scholen ingediend en erkend, nu zijn er dertien aanvragen. Negen daarvan komen uit Amsterdam, Utrecht of Groningen. Maar ook Twente levert er twee - op het gebied van onderwijskunde en bestuurskunde.

Die bestuurshoek is een van de terreinen

Nadat in dit gebouw alle RL-aanvragen voor een stimulanssubsidie waren afgewezen, werd het stil in Maastricht (foto Bram de Hollander)

waar het al druk wordt met onderzoeksscholen. Leiden heeft een initiatief in de politicologie; Groningen komt met recht, bestuur en samenleving; Utrecht zoekt het in arbeid, welzijn en sociaal-economisch bestuur; En een plan uit Tilburg op bestuurskundig terrein is nog niet ingediend. Ook een vergelijking met eerder lijstjes plannen laat zien dat juist in de gammadisciplines groepjes onderzoekers druk bezig zijn met de vraag wie met wie moet samenwerken.

Overzichtelijker verloopt vooral de uitbouw van het aantal onderzoeksscholen in de exacte vakgebieden. Te zien valt dat hier al langer samenwerkingsverbanden bestonden. In de biologie en aardwetenschap zijn bijvoorbeeld alle tien de plannen van begin 1992 nu omgezet in een erkenning of aanvraag. En sindsdien is er maar één nieuw plan bijgekomen. Ook in andere exacte vakken en de medische hoek verloopt de samenklontering ordelijk.

Ook de natuurkunde, een vak waar men het aanvankelijk nog niet eens werd, lijkt nu in één klap grotendeels verkaveld. Utrecht 'trekt' landelijk de theoretische fysica, Groningen kernfysica, Amsterdam de hoge energie en Leiden een groot stuk experimentele natuurkunde. Veel anders valt er, voor terughoudende universiteiten, straks niet meer te vergeven.

In de techniek en de landbouwwetenschap zijn de vakgebieden nog een stuk minder ver verkaveld. Vooral Wageningen lijkt daarbij te kampen met zijn geïsoleerde positie. Deze universiteit tekende voor het meest veelzijdige plan: een school voor voeding en levensmiddelentechnologie, inclusief agrarische biotechnologie en gezondheidskunde. Omdat desamenhang en herkenbaarheid een belangrijk criterium voor erkenning zijn, kan het voor deze school wel eens spannend worden. Maar volgens waarnemers staat wel vast dat het aantal afvallers nog wel groter dan één wordt.

HOP/Frank Steenkamp

1894

Wie kan daar tegenop lezen? Tussen kerst en oud-en-nieuw was ik even de stad uit. Weer thuisgekomen struikelde ik over grote stapels kranten en tijdschriften. Onbegonnen werk... Ik begin er niet meer aan. Ik zet de klok gewoon honderd jaar terug. Ik leef in 1894. Toen kon je tenminste nog "bij" zijn. Sterker, ik ben intussen zelfs al vóór geraakt! Het is nu 11 januari. Voor mij ligt het Weekblad van het Recht van morgen, 12 januari 1894. Ik lees een vonnis van de kantonrechter in Den Helder. De beklagde die voor hem terechtstond, was gedagvaard omdat zij "in den nacht van 20 op 21 Sept. 1893 omstreeks ten 1 ure zonder vergunning van den burgemeester bare tapperij aan den Dijkweg voor het publiek geopend" zou hebben gebaad. En dat was op dat tijdstip ("tusschen 12 uur 's nachts en 5 uur 's ochtends") verboden. De officier van justitie had niet minder dan drie gulden boete geëist, "invorderbaar bij lijfswang".

De arme beklagde was die nacht door de 19-jarige E.V. gewekt; eenmaal wakker geworden had zij de deur opengedaan en de nachtelijke bezoeker binnengelaten. Ter zitting verklaarde deze (voor ons anonieme) bezoeker "dat zij binnengelaten van beklagde een fleschje brandewijn heeft gekocht en zich daarmede alsmede met een haar door beklagde ter hand gestelde stoel en eenige glaasjes weder naar haar eigen woning heeft begeven; dat in de tapperij niemand aanwezig was; dat zij niets heeft gebruikt". Moest de beklagde haar verstoorde nachtrust en hulvaardigheid nu bezuren met een geldboete? De kantonrechter, die klaarblijkelijk gevoel voor proporties had, vond van niet. Hij sprak haar vrij, omdat uit dat enkele

bezoekje niet bleek "dat beklagde ter plaatse en ten tijde voormeld bare tapperij voor het publiek geopend zou hebben gebaad".

Op de kop af honderd jaar later zal ik (godbetert) in De Limburger van 11 januari 1994 lezen dat een Maastrichtse grillroom-exploitant met een soortgelijk probleem kampt. Hij wil zijn zaak slechts een half uur langer openhouden dan de cafés: "veel mensen willen immers na een avondje stappen iets eten voordat ze naar huis gaan". Maar dat mag niet van de gemeente. Misschien kan dat vonnis van een eeuw geleden hier uitkomst bieden: laat die man zich gewoon 's nachts laten "wekken"!

Op 15 januari 1894 - ik ben weer terug in mijn tijd - wijst de Hoge Raad een arrest over het verbod van de gemeente Waspik om "in of op bondenkarren of bondenwagens gezeten, op of langs openbare wegen of voetpaden te rijden, tenzij de trekbonden door een geleider te voet beoorlijk aan de hand worden geleid en in bedwang gehouden". Nee maar, trekbonden! Die heb ik afgelopen zomer nog tijdens de "Burchtfeesten" in Noorbeek gezien! Hebben ze de klok ook daar teruggezet? Is dat wellicht de reden waarom ze dachten dat 't wel snor zat? De dieren werden toen immers keurig "aan de hand geleid en in bedwang gehouden". Dat het Wetboek van Strafrecht het gebruik van "een hond als trekdier" intussen zonder uitzondering verbiedt (art.455), is blijkbaar niemand opgevallen. Nou ja, wat wil je? In 1894 weten wij nog van niets. Wie "bij" wil zijn, moet daar nu eenmaal een prijs voor betalen. Soms zelfs een geldboete.

Reiner de Winter

Managers hoger onderwijs krijgen eigen blad

Er zijn managersbladen en tijdschriften over hoger onderwijs. De combinatie ontbreekt. Binnenkort is die misstand echter verleden tijd. Bazen en baasjes in het hoger onderwijs krijgen hun Tijdschrift voor Hoger Onderwijs en Management, kortweg TH&MA. Uitgever Hobéon Media BV, voortgekomen uit de HBO-Raad, rook het gat in de markt. Welk gat?

"Er bestaan veel managementbladen, maar het hoger onderwijs heeft genoeg eigens voor een apart magamentblad", stelt hoofdredacteur José van Vonderen. Tegelijk zijn bladen als Universiteit en Hogeschool (U&H) of Tijdschrift voor Hoger Onderwijs (TvHO) juist te academisch-wetenschappelijk; ze gaan niet speciaal over management. TH&MA wordt dus een blad waar de bestuurder of studierichtingsleider "echt iets mee kan". Het verschijnt vanaf maart en wordt gevuld door adviseurs, onderzoekers en mensen uit de praktijk.

Volgens uitgever R. Bezemer van Hobéon Media telt het hoger onderwijs inclusief Vlaanderen maar liefst 10.000 managers - allemaal potentiële lezers. Daarbij telt hij wel alle coördinatoren en bestuursleden mee, bij hogescholen en universiteiten. En

dat laatste is nieuw. Want tot nu toe heeft nog geen blad dat de kloof tussen hbo en universiteit echt kunnen overbruggen.

Zullen de universiteiten zo'n blad uit de hoek van het hbo wel accepteren? De praktijk moet het uitwijzen, maar de bladmakers doen er wel hun best voor. In de kernredactie zitten zowel deskundigen uit het hbo als uit de universiteiten - van UvA-voorman drs. J.K. Gevers tot de Vlaamse hoogleraren Van den Berge en Van den Broeck.

Hobéon Media geeft overigens ook het blad HBO-Journaal uit. Dit op journalistieke leest geschoede magazine draait tot nu toe met verlies. Het is bedoeld voor een grote lezersgroep, maar bereikt tot nu toe vooral ... het management. Per nummer worden 5000 exemplaren verkocht. Volgens uitgever Bezemer wil men het blad nog sterker gaan richten op docenten in het hbo. Dat er tegelijk een apart blad voor managers komt, noemt hij echter "heel toevallig". Het plan voor dat blad zou al veel ouder zijn.

Half maart wordt het eerste nummer van TH&MA, met als hoofdtijdschrift 'strategische planning', gelanceerd op een symposium in Antwerpen.

HOP/Frank Steenkamp

Jaar extra studies landbouwuniversiteit

Elf van de negentien opleidingen aan de Landbouwuniversiteit in Wageningen krijgen er, ongevraagd, een jaar cursusduur bij. Minister Bukman van Landbouw, die verantwoordelijk is voor het landbouwonderwijs, heeft daar vlak voor de jaarwisseling een wetswijziging voor opgesteld. De instellingen ontvangen niet meer geld voor het extra jaar.

De studenten van de betrokken opleidingen zullen, net als nu, vijf jaar lang de normale studiefinanciering krijgen. Voor een eventueel zesde jaar kunnen zij een lening afsluiten, die bij afstuderen (binnen acht jaar) wordt omgezet in een beurs. In het zevende en achtste jaar hebben de studenten met een verlengde cursusduur bovendien nog eens recht op een lening ter hoogte van de beurs die zij tot dan toe kregen. Normaal gesproken ontvangen studenten vijf jaar lang een beurs, waarna zij voor een eventueel zesde en zevende

jaar een lening kunnen afsluiten. Eerder kregen al veertien technische studierichtingen en de drie ingenieursopleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen een jaar extra cursusduur van staatssecretaris Cohen, omdat de studenten de studie niet binnen de voorgeschreven tijd zouden kunnen afronden. De algemene universiteiten vinden dat ook de bèta-studies in aanmerking horen te komen voor een uitbreiding van de cursusduur. Bij de discussie rond de verlenging van de technische studies werd de mogelijkheid voor verlenging van de Landbouwstudies al opgehouden.

Het lijstje opleidingen die in aanmerking komen voor verlenging bestaat uit: bioprocesstechnologie, bodem-water-atmosfeer, bosbouw, landbouwplantenteelt, landbouwtechniek, landinrichtingswetenschappen, levensmiddelentechnologie, milieuhygiëne, tropisch landgebruik, tuinbouw en zoötechniek. De wetswijziging is voor advies opgestuurd naar de Raad van State en de Onderwijsraad.

HOP/Marcel Wiegman

„Dat het PGO verwatert ligt aan de huidige generatie studenten. Die is er te ongemotiveerd voor”

Lichting '84

Toen hij tien jaar was wilde hij naar de koninklijke militaire academie: "Dat deed me wel wat, dat militaire vertoon." Toen hij twintig was liep hij zeer actief rond in het Weertse aksiegebeuren: "Niet om de wereld te verbeteren, dat lukte toch niet, maar om me lekker uit te leven" en nu hij bijna de dertig nadert (hij is pas 27) kan hij al terugblikken op een flitsende start van een veelbelovende wetenschappelijke carrière: "Ik haal net zoveel persoonlijke bevrediging uit een goede actie als uit een weekje lekker achter mijn computer zitten klooien." Dr. Bart Verspagen (Weert 1966) studeerde economie aan de Rijksuniversiteit Limburg.

Breek hem de bek niet open over de huidige generatie studenten. Zelf hoorde hij in 1984 bij de eerste lichting: "Bescheiden mensen allemaal", vindt Verspagen nu. "Bij ons liepen nog niet veel van die aktekoertypes rond. Op de middelbare school hadden we het over verrechtiging. Het lijkt erop dat dat proces nu is afgerond." Verspagen schrikt soms: "Als ik in Observant uitspraken van economiestudenten lees over hekken om Bosnië, dan schokt mij dat. Dat liegt er niet om."

In Weert was hij het brein achter de linkse boekhandel annex wereldwinkel annex actiecentrum 'Het Ontzet'. De boeken die er verkocht werden moesten een linkse, maatschappijkritische visie hebben. "We voerden heel fundamentele discussies over de vraag of we programma's van politieke partijen moesten verkopen. De uitkomst was dat we dat zouden doen maar dan alleen van de linkse partijen. Toen kwam natuurlijk de vraag welke partijen links waren. Vanaf PSP en verder naar links, was de conclusie. De PPR was te rechts." De winst die zou worden gemaakt zou gebruikt gaan worden voor acties. "Maar we maakten geen winst. Meestal moest er geld worden bijgelegd."

Gelukkig voor de winkel ging Bart Verspagen economie studeren en kon hij de sukkelende linkse koopmannen van bedrijfseconomisch advies dienen. Maar dat duurde niet lang. Na twee jaar zei Bart Weert, en dus ook de beweging, vaarwel. Hij vestigde zich in Maastricht om ook iets van het studentenleven te proeven en zocht hier ter stede een alternatief voor 'Het Ontzet': "Dat vond ik niet. De hele linkse beweging liep bergaf aan het eind van de jaren tachtig. Het actievoeren had ook zo weinig maatschappelijk perspectief. Dat leven kon je alleen maar combineren met een bijstandsuitkering."

Verspagen hield op met het verbeteren van de wereld en begon aan zichzelf. Na een bliksemcarrière als student en onderzoeker promoveerde hij in 1992. Nu werkt hij - betaald door de prestigieuze Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen - bij de RL aan een onderzoek naar mechanismen van economische groei en handel, en de relatie met technologische ontwikkelingen: "Daar heeft de wereld niks aan, aan dat onderzoek. Ik doe het primair voor mezelf. Maar dat gold ook tijdens de Weertse periode. Actievoeren doe je om je lekker uit te leven. Wie denkt dat hij de wereld verbetert, raakt alleen maar gefrustreerd. Je hebt van die types uit de linkse beweging die denken dat hun protesten hebben bijgedragen aan het einde van de koude oorlog. Flauwekul natuurlijk. Toevallige gebeurtenissen als de dood van Brezjnev, Andropov en Tsjernenko zijn van veel grotere invloed geweest. Ik sceptisch? Nee. Maar ik heb wel een meer praktische, wetenschappelijke kijk op gebeurtenissen gekregen."

1984: petje op voor de linkse zaak

1994: petje af voor de wetenschap

Verspagens kamer aan de Tongersestraat lijkt het slagveld van een oorlog waar met papier en floppy's werd geschoten. Onder zijn bureau staat een paar schoenen en aan zijn bruingesokte voeten prijken behaaglijk twee Zweedse muilen. Aan de muur hangen posters van het 'Komitee Kruisraketten Nee' en een oproep om te 'fietsen voor vrede': "Die posters doen mij af en toe eraan denken dat het toch weer eens tijd wordt om actief te worden in de politiek. Ik denk erover om lid te worden van Groen Links. Wel erg conformistisch vind ik."

Dit jaar viert Verspagen tien jaar RL. Een terugblik: "In de beginjaren was er veel meer sprake van een eenheid. Nu zie je dat iedereen preekt voor eigen parochie. Kijk maar naar hoe het gelopen is met Meteor. Ieder deelnemend instituut, iedere vakgroep, zelfs iedere sectie vocht voor een eigen stukje van de grote koek. Het gaat natuurlijk puur om de poen. De faculteit zou eigenlijk moeten zeggen: 'Ho. Stop. We gaan die en die onderzoeksstructuren uitwerken en daarmee uit.' Maar dat gebeurt niet." Of die egocentrische instelling heeft geleid tot de recente weigering van de stimulanssubsidie, kan Verspagen niet zeggen: "Ik zie in ieder geval wel dat het de belangen van de faculteit als geheel schaadt."

Maar het meest "shockerende" vindt Verspagen nog wel de mentaliteitsverandering die de studenten in de afgelopen tien jaar hebben doorgemaakt. De "aktekoffertjesmentaliteit" miste zijn uitwerking niet op het onderwijssysteem, denkt Verspagen: "In mijn eerste jaar ging het gerucht dat er overzichtscolleges zouden komen. Grote verontwaardiging. Dat paste niet in het probleemgestuurd onderwijs. Er kwam een protestbijeenkomst en het zaakje werd afgeblazen. De huidige studenten juichen daarentegen ieder hoorcollege van harte toe. Ze spelen op zeker: ze willen er zeker van zijn dat ze genoeg kennis vergaren om zo snel mogelijk dat eerste miljoen binnen te slepen. In de discussies over het disfunctioneren van het PGO krijgt het systeem meestal de schuld: economie zou zich niet lenen voor een probleemgestuurd benadering. Dat is onzin. Zelfs het bedrijfsleven roept dat ze niet geïnteresseerd is in mensen met parate kennis, maar in economen die problemen kunnen aanpakken."

"Het PGO is op de economische faculteit verwatert - niet door zijn eigen gebreken, maar door de demotivatie van studenten. Ik ben zelf tutor geweest en was geschokt door de houding van de studenten. Twee werkten en de rest schreef over. Het herinvoeren van het PGO in zijn oorspronkelijke vorm zou met de huidige studentenpopulatie een grote mislukking worden."

Wim Ortjens

Er worden nog studenten geboren voor de wetenschap

Iedere faculteit mag van de RL de beste scriptie van het jaar waarderen met duizend gulden. Wat opvalt aan de vijf bekroonde werkstukken van 1993 is dat vier ervan gemaakt zijn door studenten die - als assistent in opleiding (aio) - de wetenschap inmiddels tot dagtaak hebben verheven en dat de vijfde scriptie geschreven is door twee geneeskundestudenten die op dat moment pas derdejaars waren.

Twee van de vijf scripties behelzen een literatuuronderzoek. Lyana Timmermans (afgestudeerd aan de rechtenfaculteit) analyseerde het werk van de Duitse socioloog Niklas Luhmann en bekeek met name zijn systeemtheorie die hij in de jaren tachtig ontwikkelde. De bekroonde scriptie ("Ik was echt totaal verbaasd toen ik van de prijs hoorde") haalde in artikelvorm het tijdschrift *Recht en Kritiek*, en Timmermans' kwaliteiten als wetenschapper leverden haar een aio-plaats op aan de RL. Daar zal zij dit onderwerp verder uitbouwen tot een proefschrift.

Nooddruft

Ook de econoom Arjan van Bussel verrichtte literatuuronderzoek. In opdracht van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) bekeek hij alle aspecten van een indexlening. Grote beleggers, zoals het ABP, hebben grote verplichtingen jegens hun verzekeringnemers. Die verplichtingen zijn welvaartsvast, groeien dus mee met de inflatie. Het is dus zaak om te zoeken naar beleggingen met een zeker rendement. Een indexlening is een uitkomst. Deze biedt de leninggever een rentepercentage dat op zijn minst de inflatie dekt, met daar bovenop nog eens een gewone rente.

Stad Rotterdam Verzekeringen heeft voor Van Bussel een aio-plaats ingekocht bij de RL. De succesvolle economiestudent verkooft aldus de nooddruft van het aiobestaande baan bij, bijvoorbeeld, Stad Rotterdam: "Ik ben pas 23 en wil nog een heleboel leren."

Muize-embryo's

In de drie andere scripties stonden dieren centraal: muizen, muggen en ratten. Anton Michiels heeft een loopbaan met veel omwegen achter de rug voordat hij op 31-jarige leeftijd afstudeerde bij gezondheidswetenschappen. Na de Havo ging hij in dienst. Als 21-jarige begon hij nog eens aan 5-VWO, want hij wilde toch verder studeren, liefst biologie. Dat jaar werd geen succes. Voor Engels stond een drie op zijn eindrapport en dat betekende dat hij zou blijven zitten. Daar had Michiels geen zin in en hij zei de middelbare school voor de tweede keer vaarwel. Vervolgens stortte hij zich in het horecawezens en na een paar cursussen had hij de benodigde papieren om het café van zijn ouders in het Zuidlimburgse Schinnen over te nemen. Maar het bloed kroop waar het niet gaan kon, en in Michiels' bloed zat wetenschap. Via een colloquium haalde hij zijn toelatingbewijs voor de RL en begon hij aan zijn opleiding gezondheidswetenschappen. Vorig jaar studeerde Anton Michiels af op het 'in vitro' kweken van muize-embryo's. Hij onderzocht de werking van *ouabaine*, een stof die remmend werkt op de 'Natrium-Kalium-pomp'. Die pomp is een enzym dat natrium in de cel pompt en kalium eruit. Michiels ontdekte dat de uitschakeling van die pomp gunstig was voor de ontwikkeling van de muize-embryo's. Van de in vitro bevruchte eicellen groeide tachtig procent uit tot embryo. Normaal is dat maar zestig procent.

Naast 25 echte ratten sneuvelden een aantal potentiële muizen en gesimuleerde muggen in de strijd om de beste RL-scriptie van 1993. (foto Nelis Tutkey)

Het kweekmedium waarin muize-eicellen in vitro worden bevrucht en zich ontwikkelen tot embryo's is hetzelfde als bij mensen. Toch raadt Michiels niet aan om dan ook maar bij menselijke reageerbuisbevruchting *ouabaine* te gebruiken: "Ouabaine is het gif dat in vingerhoedskruid zit. Sterk spul dus, waarvan we de bijwerkingen nog niet kennen. Wat je wel uit mijn onderzoek mag concluderen is dat het kweekmilieu blijkbaar nog lang niet perfect is en dat er nog heel wat onderzoek verricht moet worden om tot een ideaal samengesteld medium te komen."

In het IVF-laboratorium van het academisch ziekenhuis, waar Michiels als aio verder werkt aan zijn onderzoek, hangen aan het prikbord honderden geboortekaartjes van trotse en dankbare ouders van een in een glaasje ontstane baby.

Muggebeten

Pim Martens schreef over muggen. Hij studeerde milieugezondheidskunde aan de faculteit der gezondheidswetenschappen en volgde bij algemene wetenschappen een keuzevak van prof. J. Rotmans. Via hem kon hij een stageplaats krijgen bij het RIVM (Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Miliehygiëne) te Bilthoven. Daar worden grote computerprogramma's gedraaid; wiskundige simulatiemodellen waarmee - afhankelijk van de invoervariabelen - allerlei milieuscenario's voor de toekomst worden doorgerekend. De verspreiding van malaria is zo een scenario. De belangrijkste invoervariabele is dan temperatuur. Want malaria gedijt goed bij een hoge temperatuur. Maar ook temperatuurstijging is op zichzelf weer een scenario met als invoervariabele de hoeveelheid autokilometers, of de uitstoot door de industrie. De simulatiemodellen voor malaria schreef Martens zelf, de gegevens over temperatuurverandering kreeg hij van bestaande Bilthovense modellen. "Het grote probleem is dat ik geen biologen", zegt Martens. Alle invoervariabelen, factoren die van invloed zijn op malaria-verspreiding moest hij uit de boeken halen of van deskundigen vernemen. De zwaarste klus lag in het integreren van gegevens uit de drie disciplines - epidemiologie, insectenleer en klimatologie - in één model,

in één computerprogramma.

Bij de verspreiding van malaria speelt niet alleen de mug een belangrijke rol, maar ook de parasiet die voor verdere distributie zorgt. Een relatief kleine stijging van de temperatuur doet de mug sneller bijten en de parasiet harder groeien. Simulaties met Martens' malariamodel lieten bij een stijging van de gemiddelde temperatuur met enkele graden een wereldwijde toename van het potentiële malariarisico zien. Zelfs malariavrije gebieden als Nederland zouden gevaar lopen. Het model is nog niet af, zegt Martens, want naast temperatuur spelen andere factoren - 'invoervariabelen' - een rol bij de verspreiding van malaria. Zoals de stand van de gezondheidszorg en de sociaaleconomische ontwikkeling: behuizing, voeding, hygiëne. Dat maakt Nederland waarschijnlijk niet tot meer dan een *potentieel* risicogebied. Martens: "Van mijn scriptie zal vooral een waarschuwend effect moeten uitgaan. Ik heb aangetoond dat er een relatie is tussen klimaat en malaria. Voor zover ik weet is dat uniek." Ook Martens is aio geworden, bij de vakgroep wiskunde van de faculteit der algemene wetenschappen.

Rattharten

De bekroonde geneeskundescriptie is geschreven door twee derdejaars (nu vierdejaars) studenten: Jos Webers en Wilko Spiering. In dat licht bezien is het opmerkelijk dat beide jongens op persoonlijke titel zijn uitgenodigd om hun bevindingen te presenteren op een internationaal cardiovasculair congres in Kopenhagen. Om zover te komen hebben wel 25 ratten het leven moeten laten. "Ratjes", noemen de twee onderzoekers hun proefdieren liefkozend en tot twee keer toe belt Webers met de redactie om zich hardop af te vragen of het wel zo kies is om een openge-sneden rat op de foto te zetten. Na hem gerustgesteld te hebben belt hij terug met de vraag of het wel zo relevant is om überhaupt een foto van een rat af te drukken, zelfs bij leven en welzijn. Webers en Spiering wisten uit de literatuur dat een hart moeite heeft met pompen na een zuurstof- en voedingsarme periode zoals tijdens een open-hartoperatie. Van een onderzoek van hun begeleider Corne-

'Als het broeikas-effect echt doorzet, kan Nederland een risicogebied voor malaria'

lissen wisten ze dat die pompfunctie beter wordt als of de bloeddruk wordt verhoogd, of een *heatshock* wordt toegediend: een kwartier lang 42 graden koorts waardoor eiwitten worden geactiveerd die het hart door een moeilijke periode helpen. Webers en Spiering wilden nu graag weten of *en en* ook zin had.

Vijfentwintig ratten werden geopereerd ("wij hebben niet zelf gesneden. Dat mag een student niet.") en kregen een klemmetje om de buikslagader. De ratthartjes werden door zuurstof- en voedselgebrek sterk vergroot, en dat was nu precies de bedoeling. Na acht weken kregen de beestjes een *heatshock* en 24 uur later werden de harten eruit gehaald en aan een kunstmatige bloedsomloop gehangen. "Dat gebeurde allemaal heel diervriendelijk." Vervolgens werd de bloeddruk verhoogd en wat bleek: geen extra winst bovenop het op zichzelf al positieve effect van de *heatshock*.

Het zal nog wel even duren voordat de uitkomsten van het onderzoek toepasbaar zijn op mensen. "Die overleven een *heatshock* niet", zegt Wilko Spiering.

Bezieling

De vier aio's verklaren allen de wetenschap te verkiezen boven een carrière bij bedrijf of overheid. De twee geneeskundestudenten hopen hun toekomstige arbeid in de kliniek te kunnen combineren met medisch onderzoek. Morgen krijgen ze allemaal duizend gulden (het medisch duo moet het bedrag delen) uit handen van rector Philipsen, geld dat beschikbaar is gesteld door de Stichting Wetenschapsbeoefening van de RL. Anton Michiels zal de prijs vrijdagavond al aanbreken bij het verstreken van een "aantal rondjes voor mijn vrienden" en Arjan van Bussel gaat dit weekend met zijn vriendin ervan op reis naar Parijs. De andere vier jonge onderzoekers zullen het geld - net als hun tijd, toekomst en bezieling - geven aan de wetenschap. Ze beloven er boeken voor te kopen of een retourtje Kopenhagen.

Wim Ortjens

Alternatieve geneeswijzen op weg naar erkenning

In 1990 brachten 900.000 Nederlanders, die problemen hadden met hun gezondheid, zes miljoen bezoeken aan alternatieve genezers. Dat wil zeggen dat zij hun heil ergens anders zochten dan bij de reguliere artsen, die de geneeskunst beoefenen volgens de regels die zij aan een van de acht medische faculteiten hebben geleerd. Daarbij kwamen nog eens 8,1 miljoen bezoeken aan huisartsen die naast reguliere ook alternatieve verrichtingen in de aanbieding hebben.

Ook al zijn de reguliere huisartsen met 56,2 miljoen consulten nog steeds verreweg in de meerderheid, de populariteit van de alternatieve genezers wint snel terrein. Het percentage Nederlanders dat naar een alternatieve genezer stapt, steeg tussen 1985 en 1990 van 4,5 naar 5,9 procent. Vooral huisartsen die naast reguliere ook alternatieve geneeswijzen aanbieden zijn zeer in trek: in vijf jaar tijd steeg hun aantal consulten van 3,5 tot 8,1 miljoen. Uit de gegevens kon niet worden opgemaakt hoeveel reguliere en hoeveel alternatieve consulten daar tussen zaten. Ook is niet bekend of de groei afkomstig is van nieuwe huisartsen die in steeds grotere getale ook alternatief geschoold zijn of dat zittende huisartsen zich laten bijscholen om aan de wens van hun patiënten tegemoet te komen. Zij spreken liever niet van 'alternatieve', maar van 'additieve' geneeskunde. Behalve huisartsen nemen ook veel fysiotherapeuten hun toevlucht tot alternatieve behandelwijzen. Van alle alternatieve behandelaars heeft zestig procent een reguliere opleiding achter de rug.

De groei van het alternatieve circuit duidt er in ieder geval op dat alternatieve geneeswijzen steeds meer geaccepteerd raken en steeds meer deel uitmaken van het medische circuit. Ziektekostenverzekeraars volgen de mode en doen allerhande alternatieve voorzieningen in hun pakket. Wie protesteert om dat hij het onzin vindt daarvoor premie te betalen, krijgt te horen dat de meeste verzekeren daar prijs op stellen. Wie daar geen genoegen mee neemt zal merken dat er geen enkele verzekering meer te vinden is die alleen reguliere behandelingen vergoedt. Het is trouwens niet duidelijk of het aanbod van alternatieve naast reguliere behandelingen de consumptie groter of kleiner maakt. Alleen op deelgebieden is na te gaan hoeveel geld er omgaat in de alternatieve sector. Zo werd de omzet aan homoeopathische geneesmiddelen in 1990 geschat op 220 à 240 miljoen gulden. Dat was een kwart meer dan het jaar daarvoor.

Ook het aantal richtingen in de alternatieve geneeskunst groeit sterk. In het rapport 'Alternatieve Behandelwijzen en Wetenschappelijk Onderzoek', dat enkele maanden geleden door de Gezondheidsraad werd aangeboden aan staatssecretaris Simons, wordt melding gemaakt van 259 alternatieve stromingen, van wrattenafbidders tot krakers en van strijkers tot irisscopisten. De ISAG (Informatie- en Documentatiecentrum Alternatieve Geneeswijzen heeft die gemakshalve teruggebracht tot dertien domeinen. De Gezondheidsraad houdt het op zes groepen: acupunctuur, anthroposofie, homoeopathie, manuele therapie, natuurgeneeswijzen en paranormale behandelwijzen.

Sinds het optreden van de commissie-Muntendam (officieel de commissie Alternatieve Geneeswijzen) aan het eind van de jaren zeventig en begin jaren tachtig hebben de alternatieve genezers en behandelaars het een stuk gemakkelijker gekregen om hun theorieën, hoe ongeloofwaardig ze vaak ook zijn, in praktijk te brengen. De commissie pleitte ervoor de alternatieve genezers het voordeel van de twijfel te gunnen, tenzij werd aangetoond dat zij de gezondheid van individuele patiënten in gevaar brachten of dat er kennelijk sprake was van bedrog. Tot die tijd was iemand die onbevoegd (zonder artsdiploma) de

geneeskunst uitoefende strafbaar, ook al kwam hij met honderd patiënten aanzetten die beweerden dat zij door hem van een ernstige kankeraandoening waren genezen.

Na de verschijning van het eindrapport van de commissie-Muntendam in 1981 besloot de regering de niet-reguliere genezers te gedogen in afwachting van een wetenschappelijke beoordeling van hun methode. Die beoordeling laat nog steeds op zich wachten. De Gezondheidsraad heeft er alleen al tien jaar (van 1983 tot 1993) voor nodig gehad om voor ieder terrein van de alternatieve geneeskunst een aanbeveling te doen voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek.

En dan nog tekent de raad erbij aan dat hij weinig heil verwacht van een dergelijk onderzoek. Ten eerste omdat de raad constateert dat niemand meer echt zit te wachten op het harde bewijs van de effectiviteit. De alternatieve geneeswijzen zijn inmiddels zozeer geaccepteerd door zowel de politiek als door de consument, dat slechts weinigen zich nog druk maken over de toelaatbaarheid. Ten tweede laat de Gezondheidsraad tamelijk duidelijk blijken dat hij niet verwacht dat wetenschappelijk onderzoek definitief uitsluitsel zal geven over de effectiviteit van de diverse methodes. Als de effectiviteit van een methode niet kan worden aangetoond, betekent dat namelijk nog lang niet dat niemand er beter van wordt. De Gezondheidsraad constateert dat er één enorme lacune bestaat is de kennis van ziekte en gezondheid: niemand weet precies waarom of hoe mensen beter worden. Als iemand beter wordt na het slikken van een ingenieuze pillenkuur, wil dat nog lang niet zeggen dat die kuur de voorspelde werkzaamheid heeft gehad. De kans is groot dat er een placebo-effect is opgetreden. Het lichaam of de patiënt heeft zichzelf genezen, min of meer gestimuleerd door het simpele feit dat er een vorm van behandeling werd toegepast.

De alternatieve geneeswijzen zullen zich altijd kunnen beroepen op één dominant gegeven: ze slagen erin mensen te genezen, althans zich beter te laten voelen, waar de reguliere geneeskunde vaak faalt. De scepticus die is opgeleid in het reguliere stramen zal zeggen dat hij in dat succes niet meer kan zien dan een placebo-effect, tenzij hem langs wetenschappelijk verantwoorde weg wordt duidelijk gemaakt dat de methode effectief is. De alternatieve genezer zal zeggen dat het resultaat bewijst dat de methode effectief is, ook al zijn de grondslagen eerder ingegeven door een geloof dan door een wetenschappelijk verantwoorde hypothese.

Zo lijkt de Gezondheidsraad tot de conclusie te komen dat de controverse tussen reguleren en alternatieven pas tot een einde kan komen als het genezingsproces van het menselijk organisme beter begrepen wordt. Dat betekent niet dat intussen alle kwakzalvers met rust dienen te worden gelaten. Wetenschappelijk onderzoek naar effectiviteit van behandelingen blijft een absolute noodzaak, zowel in de reguliere als in de alternatieve hoek, schrijft de Gezondheidsraad. Omdat dergelijk onderzoek kostbaar is, is het zinnig dat in internationaal verband te verrichten. En zolang de antwoorden op zich laten wachten zou het zinnig zijn een permanente instantie in het leven te roepen, die toezicht houdt op de kwaliteit van de geboden behandelingen. Een dergelijke instantie, een 'Coördinatiecommissie Alternatieve Behandelwijzen', zou tot taak moeten krijgen de kwaliteit van de aangeboden behandelwijzen te 'borgen'. Dat zou kunnen gebeuren door wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, onafhankelijke voorlichting te geven aan patiënten, toezicht te houden op de opleidingen en de registratie te verzorgen van beroepsbeoefenaren en geneesmiddelen.

Jacques Herraets

Knipschild rondt geruchtmakend de

Gewogen, te licht

Zes jaar lang heeft prof. Paul Knipschild de kans gehad de wetenschappelijke grondslagen van alternatieve geneeswijzen op hun deugdelijkheid te onderzoeken. Omdat een gangbare definitie van alternatieve geneeskunst luidt: alle vormen van geneeskunst die niet op valide wetenschappelijke grondslagen berusten, leek de opdracht aan Knipschild even absurd als het verzoek aan een beroemd wiskundige om eens na te gaan of twee plus twee inderdaad drie is. Knipschild is als klinisch epidemioloog namelijk belast met de opsporing en vernietiging van wetenschappelijke vooroordelen of ondeugdelijke behandelmethoden.

Nu het project 'Effectiviteit van alternatieve geneeswijzen', dat met steun van het ministerie van WVC werd uitgevoerd, is afgerond, hebben de drie hoofdrolspelers, Paul Knipschild, Gerben ter Riet en de inmiddels vertrokken Jos Kleijnen, hun bevindingen over de door hen onderzochte geneeswijzen gebundeld. Voor de auteurs is de oogst rijk. Vooraanstaande tijdschriften uit zowel de alternatieve als de reguliere hoek hebben hun vaak kleurrijke artikelen opgenomen. Voor de alternatieven is de oogst uiterst mager: slechts bij uitzondering krijgt een alternatieve methode het voordeel van de twijfel.

Toch heeft het alternatieve circuit nauwelijks schade ondervonden van de vaak vernietigende oordelen die Knipschild en de zijnen hebben uitgesproken: „Alleen bij de irisscopisten was iemand die van tevoren had afgesproken dat hij ermee zou ophouden als het nut van de irisscopie niet werd aangetoond. Dat was een van meest prominente beoefenaren van dat vak. Die man schijnt er inderdaad mee te zijn opgehouden. Hij behandelt nu zijn patiënten met astrologie...”

Studenten zijn zeer nieuwsgierig naar alternatieve wijzen van genezen, merkte Knipschild op een gegeven moment. Hij vond dat een uitstekend aanknopingspunt om hen bij te brengen dat medisch handelen een wetenschappelijke basis moet hebben: „Wat je aan een student leert moet werken. Dat is een heel redelijke eis. Je kunt geen genoegen nemen met het oordeel: als het maar werkt. Een reumapatiënt zegt dat hij zo opknapt van een acupunctuurbehandeling. Wil dat zeggen dat er inderdaad een verandering van energiestromen heeft plaatsgevonden door het plaatsen van naalden op bepaalde plekken? Wat blijft daar nou van over als je onderzoeken tegenkomt waaruit blijkt dat het niet zoveel uitmaakt waar je die naalden plaatst? Als je ze maar plaatst met een empathische blik in je ogen. Als de anthroposofische genezer maar veel begrip toont en een mooi verhaal vertelt over de middelen die hij voorschrijft, is de kans groot dat de patiënt zich beter voelt. Maar welke les moet een student daaruit trekken? Dat anthroposofische geneeskunst werkt of dat hij eens gaat nadenken over de manier waarop hij straks als reguliere arts met patiënten omgaat?”

Dat Knipschild indertijd het onderzoek op zich nam, werd hem binnen de medische faculteit niet in dank afgenomen: „De faculteit was niet zo enthousiast. Er moest zelfs een aparte constructie bedacht worden, omdat het faculteitsbestuur bang was dat de naam van de faculteit zou worden geschaad. Maar het mooie was dat er na afloop van zo'n vergadering iemand van het bestuur naar me toekwam om te vragen of dat en dat goedje, dat zijn schoonmoeder in de reformwinkel kocht, nou deugde of niet. Iedereen is toch op een of andere manier geïnteresseerd in het onderwerp. Mijn standpunt is steeds geweest dat als een bepaalde geneeswijze heel populair is, je er niet de ogen voor moet sluiten. Dat is niet de juiste weg. Er zijn in Nederland onderhand evenveel alternatieve genezers als huisartsen. Dan denk ik dat je er toch maar beter enige aandacht aan kan besteden.”

Rijwielstalling

Bovendien zat Knipschild met een ander probleem, dat voor hem het nut van een dergelijk onderzoek benadrukte. Wie in Nederland een kapsalon of een rijwielstalling wil openen, moet papieren hebben. Van genezers wordt dat niet gevraagd, ook al brengt hun werk heel wat meer risico's mee voor de gezondheid van anderen mee dan het stallen van een rijwiel. Voor hem school daarin een grote onredelijkheid, die schreeuwde om tegenspraak: „Als je maar zegt dat je op medisch terrein begaafd bent, kun je je gang gaan. Waarom zou je niet de eis mogen stellen dat men eerst maar eens laat zien dat het werkt? Wij wilden dat wel eens uitzoeken, niet door zelf nieuw onderzoek te doen, maar door onderzoeken, die al gedaan waren, te beoordelen. Er is ontzettend veel onderzoek op dat terrein verricht en wij wilden wel eens weten wat dat waard was. Daarnaast hebben we ook veel met de beroepsgeopen gepreut. Ik dacht dat we daar nooit binnen zouden komen.”

Wat bevonden en toch groeiend in populariteit

De drie auteurs van de bundel: Gerben ter Riet, Paul Knipschild en Jos Kleijnen (foto Franco Gori)

maar dat viel reuze mee. Ik heb hen eerlijk gezegd dat ik er niets van geloofde, maar ik bleef wel eerlijk. Ik heb ze kunnen overtuigen dat ze een eerlijke kans kregen. Ondanks onze sceptische houding hebben we veel medewerking gehad. Ze weten dat ze tegenwoordig niet meer kunnen volstaan met het verhaal: slik dit en u voelt zich beter. Zij hebben ook behoefte aan wetenschappelijke steun. Ik heb hier zelfs mensen aan tafel gehad van dr. Vogel, die ons het middel Echina Force wilden laten testen. Die heb ik uitgelegd hoe we dat dan zouden doen. Maar daar zat ook een commercieel directeur bij, die bedacht dat het wel eens verkeerd kon uitpakken. Toen ging het contract dus niet door."

Groene golf

Er zijn diverse verklaringen te bedenken voor de groeiende populariteit van alternatieve behandelwijzen. Volgens Knipschild profiteert de geneesmiddelenmarkt al te gretig van het groene golf-effect: „Natuurlijke producten verkopen goed. Meestal is dat niet terecht. Dat brandnetels of maretakken helpen tegen maagkanker is natuurlijk flauwekul, maar tussen het kaf zit hier en daar wat koren. Wij hebben over het plantaardige middel Ginkgo bijvoorbeeld gezegd dat de werkzaamheid ervan redelijk onderbouwd is. We gaan nu een klinische trial met dat middel begeleiden. In Duitsland, waar het alleen op recept is te verkrijgen, is Ginkgo het populairste middel is tegen vergeetachtigheid en vaatstoornissen bij ouderen. Dat iets van een plantje afkomstig is hoeft nog niet te betekenen dat het in de verkeerde hoek thuishoort. Maar je ziet dan ook weer dat Dr. Vogel dat spul in homeopathische doses verwerkt in shampoo. Wat heeft dat nou met homeopathie te maken, denk ik dan."

Dat er zo nu en dan 'successen' worden geboekt met alternatieve behandelingen hoeft volgens Knipschild niet veel te betekenen. Vaak blijken die successen te zijn behaald bij aandoeningen die een onvoorspelbaar verloop kennen: „Multiple sclerose bijvoorbeeld is voor de alternatieve genezers een dankbare ziekte. Vooral in het beginstadium kan het voorkomen dat iemand de ene week verlamd is en de volgende week weer staat te tennissen. Als hij tussendoor toevallig bij de ooracupuncturist is geweest, schrijft hij het daar aan toe. Ik word zeer geregeld gebeld door mensen die naar hun idee baat hebben gehad bij een alternatieve behandeling. Dan denk ik: wie zegt dat je je zonder die behandeling je ook niet beter had gevoeld? Maar dan hou ik liever mijn mond. Wat zou je die mensen dat idee afpakken? Aan de ene kant wil ik eerlijke informatie geven, aan de andere kant bedenk ik dat ze in die behandeling een laatste strohalm hebben. Maar als iemand die

uitgedokterd is, mij opbelt om te vragen of ik een goede alternatieve behandelaar voor hen weet, kan ik toch moeilijk tegen zo iemand zeggen: ach, gaat u maar naar die en die strijker."

Geen klant minder

De reeks vernietigende oordelen die Knipschild, Kleijnen en Ter Riet in de loop der jaren over diverse geneeswijzen hebben geveld, hebben de beoefenaren nauwelijks een klant minder opgeleverd. Een uitzondering is misschien de irisscopie, die met een eenvoudige test grandioos door de mand viel. Volgens een van tevoren afgesproken protocol kregen vijf van de beste irisscopisten van het land stereoscopische foto's van ogen toegestuurd. Zij moesten er de exemplaren van mensen met galstenen uithalen. Dat ging grandioos mis. De score van de irisscopisten was nog slechter dan die van het twaalfjarig dochtertje van Knipschild: „Achteraf kreeg ik brieven van andere irisscopisten die zeiden dat we helemaal niet de beste genezers hadden uitgezocht. Zij dachten dat zij het er wel goed af zouden brengen, maar ook zij vielen grandioos door de mand."

Nu was de irisscopie met zijn uiterst merkwaardige aannames ook al bij voorbaat een zeer verdachte geneeswijze. Dat homeopathie en acupunctuur het er slecht van af zouden brengen, lag minder voor de hand. Beide methoden mogen zich verheugen in een zeer grote belangstelling en die zou er niet zijn als zij niet zo'n mooie verklaring hadden voor hun 'werking'. Maar ook die twee geneeswijzen werden doorgeprikt. In beide gevallen stuitte de onderzoekers op geweldige hoeveelheden onderzoek, waarvan het merendeel een positief resultaat te zien gaf. Bij nader onderzoek bleek echter dat het grootste deel van der onderzoeken niet voldeed aan de eisen die aan wetenschappelijk onderzoek mogen worden gesteld. Hoe beter het onderzoek was opgezet, hoe slechter de resultaten voor de alternatieven uitpakten.

Knipschild waarschuwt echter dat ook in de reguliere hoek nog tal van praktijken in zwang zijn, waarvan niemand zich afvraagt of de effectiviteit ervan ooit is aangetoond. Of dat de effectiviteit wordt geaccepteerd zonder dat men kritisch heeft gekeken naar het onderzoek waarop dat oordeel is gebaseerd: „De scheidingslijn tussen regulier en alternatief is niet zo duidelijk. Waarom wordt fysiotherapie als regulier beschouwd en manuele therapie als alternatief? Ik denk dat er meer redenen zijn om dat om te draaien."

Voor studenten is de les van Knipschild duidelijk: „Voor mij geldt de basisfilosofie van de universiteit nog steeds. Breng studenten bij dat ze hun hele leven kritisch moeten blijven. Dat ze in hun

studie veel kennis opdoen, vind ik wel belangrijk, maar nog belangrijker vind ik dat ze leren hoe ze straks informatie kunnen vinden en vervolgens hoe ze die kritisch moeten lezen. In de beste bladen kun je nog foute stukken vinden. Als een stuk onbegrijpelijk is moet je alert zijn: hier heeft zeker iemand iets te verbergen. De baanbrekende stukken zijn altijd toonbeelden van eenvoud, die je zó begrijpt." Een andere reden waarom Knipschild vindt dat studenten een permanente kritische bezinning moet worden bijgebracht is dat velen in de verleiding dreigen te komen om er 'iets alternatiefs' bij te gaan doen in de hoop dat zij hun kans op werk vergroten.

Placebo

Knipschild onderkent evenals de gezondheidsraad het 'gigantische' probleem van het placebo-effect en de noodzaak daar meer inzicht in te krijgen: „Als je nu naar de dokter gaat, een pilletje krijgt en na een paar dagen beter bent, kun je drie mogelijkheden veronderstellen. Ten eerste: als je niks had gedaan, was je vanzelf beter geworden. Ten tweede: je bent beter omdat je aandacht hebt gekregen voor je probleem. Ten derde: er zat een stof in dat pilletje die tot effect heeft dat je organisme zich heeft hersteld. Als iemand bij een alternatieve genezer is geweest, denk ik aan de eerste en vooral aan de tweede mogelijkheid. Het succes van de alternatieven ligt volgens mij vooral in het optimaliseren van het placebo-effect door een patiënt veel aandacht te geven. Daar zou het reguliere circuit heel wat van kunnen leren. Stel daar maar eens een bezoek aan het ziekenhuis tegenover: eerst zit je een uur in een vijf jaar oude Autokampioen te bladeren, dan krijg je een knorrige arts voor je die jou zo snel mogelijk weer de deur uit wil hebben. Maar er is nauwelijks geld voor een serieus onderzoek naar dat soort effecten. Wij hebben van Simons 20.000 gulden gekregen om er iets moois over te zeggen, maar daar kun je natuurlijk geen onderzoek mee gaan doen. De farmaceutische industrie komt ook niet over de brug, want die is bang dat ze haar positie met dergelijk onderzoek ondermijnt. Er wordt wel een beetje op het placebo-effect ingespeeld, maar dat gaat niet verder dan de kleuren van bepaalde pilletjes. Een pijnstillertje is bij voorkeur vuurrood, een kalmerend middel bij voorkeur lichtgroen. Ik geef toe dat we niet weten welke rol het placebo-effect speelt in de effectiviteit van de gezondheidszorg en ik zou ook niet weten wie dat wel weet."

Jacques Herraets

(De bundel 'Effectiviteit van alternatieve geneeswijzen' is voor f 30,- verkrijgbaar bij de vakgroep Epidemiologie)

Ambitieuze studenten betalen geen collegegeld.

Unilever organiseert van 22 tot en met 25 maart a.s. de Unilever Workshops voor Marketing/Sales, Techniek en Finance. Ambitieuze studenten krijgen ruim 3 dagen de gelegenheid om kennis te maken met de wereld van mogelijkheden die Unilever biedt, en te toetsen hoe hun universitaire kennis in de praktijk gebruikt kan worden. Uiteraard op kosten van Unilever. Want het geld voor deze 'colleges' en alles daaromheen betalen we graag voor je.

De Workshops bieden alle kans om van gedachten te wisselen met Unilever managers. Via lezingen en case-studies maak je kennis met verschillende aspecten van de bedrijfsvoering en de dagelijkse werkzaamheden bij het concern.

De Workshops beginnen met een gemeenschappelijk avondprogramma zodat je een overzicht krijgt over het brede werktelein van Unilever. Daarna zul je 2 dagen lang specifiek inzicht krijgen in de discipline die jou het meest interesseert. Op de avond van de tweede dag kun je een aantal lezingen vanuit de andere disciplines bijwonen. Op de laatste dag tenslotte worden de 3 Workshops weer geïntegreerd in een gezamenlijke case-study. Deze opzet weerspiegelt het multi-disciplinaire karakter van een loopbaan bij Unilever.

De Marketing/Sales Workshop is een kijkje nemen in de keuken van een commercieel opererend bedrijf. Je verdiept je in de dagelijkse werkzaamheden van de productmanager en de accountmanager en krijgt zo de gelegenheid je commerciële talenten te toetsen. Inschrijving staat open voor studenten van alle studierichtingen met aantoonbare commerciële interesses.

In de Technical Workshop gaan we in op de technologische achtergronden van Unilever. Inschrijving staat open voor bijvoorbeeld studenten in technische of technisch-bedrijfskundige richting.

De Financial Workshop concentreert zich o.a. op zaken als management accounting, logistiek, treasury, inkoop, informatietechnologie en acquisities. Interessant voor bijvoorbeeld studenten economie of bedrijfskunde.

Inschrijving voor alle Workshops staat open voor alle doctoraal studenten die uiterlijk medio 1995 afstuderen aan een universiteit en die zich willen oriënteren op een loopbaan bij Unilever. Niet zozeer je studierichting als wel je motivatie voor deelname aan de Workshops is voor ons van belang.

De organisatie van de inschrijvingen is overgedragen aan de Stichting Student en Praktijk in Amsterdam (STEP). De Boelelaan 1105, 2a-42, 1081 HV Amsterdam, tel. 020-5484934, fax 020-6463645. Inschrijfformulieren kun je daar aanvragen.

Je inschrijving moet uiterlijk vrijdag 4 februari 1994 binnen zijn. Unilever voert de selectiegesprekken. Deze vinden plaats op 23 en 24 februari 1994.

Als je je voor de Workshop inschrijft, rekenen we erop dat je op die twee data beschikbaar bent.

UNILEVER WORKSHOPS
22, 23, 24 EN 25 MAART 1994.

Unilever

EEN WERELD VAN MOGELIJKHEDEN.

Kopij
voor
publ

FdA
2, tel
FdEV
sestr.
FdG
kame
FdG
50,
Fdk
Zwin
Stud
Stud
Insti
facul
Uitsl
cate
voor
opge

Uitn
De 11
met
De A
15.31
15.1
zal e
hoog
Diesr
Aans
Stich
reike
zoek
Tot s
stude
Na al
's Av

Fees
Opvr
de h
Men
optre
KISS
Toeg
de k
kost
koms

Pron
Op 1
het Li
Diver
Het F
les.
Dr. E
vastg
Met i
ding
van c
sing
sico
vastg
theor
toepi

Dies
Wetr
Op 1
Nata
De c
sen. I
Nede
Deze
Aans
Mole
sche
Berni
Santé
te Pai
van I
versc
de aa
hun

Pron
des
sestr
8832

14-0
19-0
spree
info:
25-0
cont
RL: S
gingr
50 1;
26-0

Agenda Tafelstraat

Zo. 16 jan. 17.00 u. St. Janskerk, Vrijthof Chapelservice (engelstalig)
Ma. 17 jan. 20.00 u. Bijbelwifjelgroep
Di. 18 jan. 18.15 u. Koorrepetitie; 19.30 u. Toneelrepetitie; 20.00 u. Groep spiritualiteit
Wo. 19 jan. 16.30 u. Yoga; 18.00 u. Tafelen; opgeven voor 16 u; 20.00 u. Inspiratie...na tafelen: Meditatie met: M. Mollink; 20.00 u. Filosofiegroep De Liefde; 20.00 u. Filosofiegroep Lemaire
Do. 20 jan. 20.00 u. Verg. Alg. Bestuur
Behoeftte aan een gesprek met één van de pastores?
Kom langs of bel voor een afspraak (tel.215651)

MST

Wil je meer uit je studie bedrijfseconomie halen dan theoretische kennis? Schrijf je dan nu in bij MST voor een interessante werkopdracht. Kom langs voor meer informatie op ons kantoor in de Abtstraat 4 van ma. t/m vr. van 13.30 tot 16.30. Tel: 883927

Agenda KOKO

wo 19 jan: 19:00 kroegfeest Easy Goin'.

Agenda R.K.S.V. Servatius

za 15 jan. Iecudag (leden-culinaire-dag), f5, = leden (besloten activiteit). wo 19 jan. 20.00 u A.L.V.
Elke wo.avond is er mensa om 18.30 u. Inschrijving tot 12.00 u. wo. Kosten: f5,- leden, f6,50 introducés. Boschstraat 97, Maastricht, tel.211126

LV&S

Geen programma LV&S

In de periode ma. 14 t/m vr. 18 febr. is er geen programma LV&S ivm carnaval. De balie en secretariaat zijn ook gesloten. Vanaf ma. 21 febr. start het programma weer en is de balie open van 13.00-16.30 u.

Muy thai wijziging

De muy thai training olv Sportschool Zenden vervalt op woensdag. Deze training wordt gecombineerd met het boksen olv Gerards op donderdag van 21.30 - 22.30 u.

Nachtzaal hockey toernooi

Wo. 19 jan. organiseert LV&S voor de 5e keer het nachtzaal hockeytoernooi in sporthal Randwijck olv M. Sarabér en F. Tierolff. Max. aantal teams: 12 van min. 8 en max. 10 pers. (min. van 4 dames per team). Begin: 23.00 u. Kosten: f 10,- voor sportk.houders anderen f 15,- p.p. (incl. ontbijt). Inschrijven voor 10 jan.

Sportkaarten halve prijs

Vanaf 1 febr.'94 zijn alle sportkaarten- zwemabbonementen bij bureau LV&S voor de helft van de prijs (geldig t/m juni'94). Info bij LV&S, tel 883132.

Volleybal competitie

Eind febr. start opnieuw de volleybal competitie olv B. Hendrickx in sporthal Randwijck. Er kan worden ingeschreven in 2 categorieën: recreatief, start 23 febr. of prestatief start 2 mrt. Tijd: 21.30-23.30 u. Sportkaart verplicht voor alle leden van een team. Inschrijven voor 10 febr. Vol is vol!

Weerbaarheid cursus

Di. 22 febr. start een cursus weerbaarheid olv Th. Besjes. Tijd: 19.30-22.00 u. Cursusduur: 5 à 6 lessen. Plaats: Gymzaal Pres. Rooseveltlaan 101 (MEAO-MTRO). Kosten: f 15,-. Inschrijven bij LV&S voor 18 febr.

Mededeling LUSS

Kom voor inschrijvingen en/of info over toernooien langs bij de LUSS: Limburgse Universitaire Studenten Sportstichting ofwel de Maastrichse Studenten Sportraad. Tijdens ons info-uur, ma. t/m vr. tussen 12.30-13.30 u. is iemand aanwezig in de LUSS-kamer, Lenculenstraat 26. Tel: 883080

STUDIUM GENERALE

HET HETE HANGIJZER

Zin en onzin van alternatieve geneeswijzen

Di. 18 jan., 20.00 u., Café podium Satyricon, St. Bernardusstraat 16, toegang: gratis.
Debat: drs. G. ter Riet, epidemioloog RL, C.D. van der Smagt, Vereniging tegen Kwakzalverij, dr. W. Linneman, human sense consulent. Gespreksleiding: P. 't Lam.
Sinds kort worden homeopathische geneesmiddelen niet meer vergoed door het ziekenfonds, ofschoon velen bij hoog en bij laag beweren dat

ze helpen. De vraag is of het middel echt werkt dan wel of er sprake is van een placebo-effect? In de discussie wordt aan de hand van het thema homeopathie ingegaan op de effectiviteit van alternatieve geneeswijzen.

OPEN HUIS IN DE BOVENKAMER

over hersenen als orgaan tussen lichaam en geest

Het bewustzijn

Di. 18 jan., 20.00 u., Collegezaal Nieuwenhof, Zwingelput 4, toegang: gratis.
Lezing door: dr. R. van Hezewijk, docent psychologie, Un. Utrecht. Co-referent: dr. J. Bransen, docent filosofie, Un. Utrecht. Gespreksleider: dr. H. Smit, docent wetenschapsfilosofie, RL.
Theorieën over het bewustzijn veronderstellen doorgaans een centraal punt dat ons denken en handelen stuurt, ook wel aangeduid als: ziel, geest, persoon, reflectie, ervaring. Het meeste onderzoek is vanuit dit gezichtspunt begonnen. Maar het lijkt er op dat dit uitgangspunt paradoxale consequenties heeft gehad. Fysiologisch is er eerder sprake van een stelsel van elkaar remmende of versterkende hersenprocessen, dan dat er sprake is van een lokatie in de hersenen waar het bewustzijn zetelt.

THEATER

OB-LA-DI OB-LA-DA

Wo. 19 jan., 20.30 u., Lösstheater, Achter de Barakken 31a, toegang: studenten: f 7,50 / overigen: f 12,50. Reserveren: 883541 (ma. t/m do. 9.00 - 15.30 u.).
Mime-theater van Stand der Ideeën.

OB-LA-DI OB-LA-DA is een absurde komedie over de volgende personages: John Lennon, zijn vrouw Yoko Ono, zijn moordenaar Chapman, de oprichter van de Sovjet Lennon Fanclub Maria Ranevski en de zanger van Beatlesongs Green. Dertien jaar na de dood van Lennon rangschikt Chapman zijn post in de categorieën: geschift, idolaat, oplichterij en serieus. Op hetzelfde moment schrijft Ranevski hem een brief. Zij wil zelfmoord plegen en vraagt om hulp. Green doet mee aan een talentenjacht, wordt na afloop met de grond gelijk gemaakt door Yoko Ono en redt vervolgens het leven van Ranevski.

GRENZEN AAN TOLERANTIE

Tolerantie t.o.v. pervers gedrag

Do. 20 jan., 20.00 u., Collegezaal Nieuwenhof, Zwingelput 4, toegang: gratis.

Lezing door: dr. B. Sabbe, psychiater, Antwerpen.
Co-referent: drs. L. Gijs, docent psychologie, Un. Utrecht. Gespreksleider: dr. G. Roelofs, seksuoloog, RIAGG Maastricht.
In het liberale en tolerante Nederland zijn de grenzen van de vrije beleving van seksualiteit in de afgelopen decennia sterk verschoven. Wat geldt nu nog als pervers, afwijkend of verdorven: exhibitionisme, sadomasochisme, incest? De psychiatrie, die voor pervers gedrag de term parafilie gebruikt, heeft een uitgebreide ervaring met dergelijke 'patinten'. Hoe gaan deze mensen er zelf mee om? Vinden ze hun eigen gedrag toelaatbaar? Hoe reageert de omgeving erop? Waar liggen de grenzen van de therapeut? Op deze vragen gaat de psychotherapeut Sabbe nader in.

CURSUSSEN

Vanaf 31 januari start het Studium Generale weer met cursussen **modeltekenen** (ma.avond), **aquarelleren** (di.avond), **tekenen** (di.avond), **modelschilderen** (wo.avond), **schilderen** (do.avond). De cursussen bestaan uit 10 lessen van 2 uur. Kosten: f 95,- (studenten)/f 130,- (medewerkers). De kosten voor modeltekenen en -schilderen zijn f 35,- hoger.

In maart gaan we weer van start met cursussen theater-, film-, en kunst kijken. Wil je meer info bel dan ons bureau: 883541 (ma. t/m do. 9.00 - 17.00 u.).

WETENSCHAPSWINKEL

Bij de Wetenschapswinkel staan de volgende onderzoeksvragen open:
- Onderzoek naar de mogelijkheden van de 'Arbeitskammer' als model voor Nederland. De Arbeitskammer zoals die functioneert in Duitsland, Oostenrijk en Luxemburg behartigt de belangen van werknemers en werkgevers, alle werknemers zijn verplicht lid. Onderzocht dient te worden hoe deze Arbeitskammer functioneert in bovengenoemde landen, de afbakening vakbonden/Arbeitskammer, en hoe zinvol het is voor vakbonden om lid te zijn van de Arbeitskammer, dit laatste i.v.m. de lopende discussie t.a.v. de participatie van vakbonden in de Kamers van Koophandel. Goede passieve en actieve beheersing van Duits noodzakelijk (Rechten).
- Inventarisatie van projecten 'Opvoedings-ondersteuning' in het opbouwwerk in Nederland, alsmede literatuurstudie hieromtrent. Bijv. jaarwerkstuk GVO
De onderzoeken kunnen als onderwijsverplichting gelden: jaarwerkstuk, opstel, paper, (eind)scriptie. Begeleiding vanuit de faculteiten is toege-

zegd. Meer info: W.winkel, Looiersgracht 14, tel: 883120/883529.
De Wetenschapswinkel is nu ook in Randwijck op di. en do. 9.00-12.00 u, DEB 1, K 0015. Tel: 882419

ALGEMENE WETENSCHAPPEN

Kennistechnologie
Het faculteitsbestuur nodigt alle medewerkers en studenten van de opleiding Kennistechnologie te Diepenbeek uit voor het bijwonen van een voordracht door Jacob Perrenet getiteld: "Van PGO naar Kennistechnologie". Wat is Probleem Gestuurd Onderwijs en wat hebben we eraan? Tijd: woensdag 12 januari om 15.00 - 16.00. Lokaal C22 LUC. Aansluitend (omstreeks 16.30 uur) zullen de eerste Propaedeuse diploma's Kennistechnologie uitgereikt worden.

CULTUURWETENSCHAPPEN

Onderwijsbalie

Opningstijden:
maandag: 09.30 - 10.30 uur; dinsdag en donderdag: 13.00 - 13.30 uur woensdag en vrijdag: 11.30 - 12.15 uur
Roosters en blokboeken voor de 4e periode kunnen vanaf donderdag 20-01 worden afgehaald.
Extra openingstijden: vrijdag 21-01 van 11.30-13.30 en maandag 24-01 van 12.00-14.00 uur.
Attentie: buiten de reguliere en genoemde extra openingstijden wordt geen onderwijsmateriaal verstrekt!!!

Herkansingen

De eerste herkansingsronde voor de blokken 1.1 t/m 1.3 en 2.1 t/m 2.3 vindt plaats op 28-02 en 02-03.
Iedereen die aan een herkansing wil deelnemen, dient zich hiervoor op te geven. Meer informatie over wijze van inschrijven, tijdstippen en locaties vind je op de publicatieborden.

Schrijfopdrachten

De schrijfopdrachten van het eerste en tweede jaar zijn bekendgemaakt, zie balie en publicatieborden.

Roosterwijziging

De slotbijeenkomst v/h pract. Filosofische Technieken (2e jaar) op 20-01, van 09.00-13.00 uur vindt plaats in kamer 1001, T.53 (i.p.v. 1013).

Studie-adviseur

Studie-adviseur Thijs Hoex is aanwezig op maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag.
Open spreekuur: woensdag van 10.00 - 11.00 uur.
Voor een afspraak buiten het spreekuur kun je bellen, tel. 883616.
Secretaris Vaste Commissie voor de Examens
Als je vragen hebt over het examenreglement, over toetsen, studiepunten, etc., dan kun je terecht bij de secretaris van de VCE, Resi Peters, kamer 0023, tel. 883487 (dinsdag t/m vrijdag).
Oproep studentlid bibliotheekcommissie
Studenten die belangstelling hebben om als studentlid zitting te nemen in de bibliotheekcommissie kunnen zich schriftelijk aanmelden bij het Faculteitsbureau. De commissie vergadert ca. 4 x per jaar. Inl.: Chris Leonards, vakgr. geschiedenis.

Agenda CWSV Orakel

openingsuren kamer:
maandag: 13.00-13.30
dinsdag: 13.00-13.30
woensdag: 13.00-14.00
donderdag: 13.00-14.00
Lid worden kan (moet eigenlijk) nog steeds. Stuur ons de jouw toegestuurde accept-giro, of haal er een op de kamer.

GENEESKUNDE

Mededeling Bureau Onderwijs

Getuigschriftenuitreiking 23 en 30 maart a.s.
Op 23 maart a.s. vinden de volgende getuigschriftenuitreikingen plaats:
doctoraalgetuigschrift : 13.45 uur
basisartsgetuigschrift : 15.00 uur
Op 30 maart a.s. vindt de volgende uitreiking plaats:
basisartsgetuigschrift : 15.00 uur
Alle uitreikingen vinden plaats in de St. Janskerk te Maastricht.
Iedere kandidaat krijgt een officiële uitnodiging voor de uitreiking. Er vinden twee uitreikingen voor het basisartsgetuigschrift plaats. Voor welke uitreiking je bent ingedeeld, wordt omstreeks 10 maart 1994 bekend gemaakt. Houdt hier dus rekening mee in je planning!!

Standaard Boekhandel
Nieuwstraat 9
Bergmans 6211 CR Maastricht
Tel. 043 - 21 08 25
niet alleen voor studieboeken!

Oké, het is waar, uiteindelijk moet je het zelf doen, maar met een rijopleiding op maat van
AUTORIJSCHOOL R. ten BRINK
Op weg naar je Rijbewijs
* - **Lessen in VW Golf**
* - **f 40,- voor 60 minuten**
Telefoon 043-613426

Een goede start naar uw rijbewijs maak je bij:
Autorijschool B. Wellmann
- **Lessen in VW Golf**
- **Volgens Fasenleerplan**
- **Altijd dezelfde instructeur**
- **f 39,- voor 60 min.**
telefoon: 043-613798
Ook voor theorie + speedcursus

KOBERAAD AVOND 14/1/94 "OMDAT HIPPOCRATES EN HYPOCRISIE ELKAAR NIET UITSLUITEN..."

Een avond in samenwerking met Amnesty International Op vrijdagavond 14 januari zal de eerste Koberaad avond van het nieuwe kalenderjaar plaatsvinden. Zoals gebruikelijk begint het vergadergedeelte om 20.00 uur, waarin deze keer de stage neurologie centraal zal staan. Na een korte pauze met koffie, thee en koekjes zal om 21.15 het themagedeelte beginnen.

Omdat ook artsen direct betrokken kunnen zijn bij schendingen van mensenrechten, en omdat dit echt geen ver-van-mijn-bed-show is, wil het Koberaad hier een avond aan wijden. Een arts die via Amnesty International direct te maken heeft met schendingen van mensenrechten, zoals het onderzoeken van gemartelde vluchtelingen, zal ons bijzonder graag horen. Het zal plaatsvinden op onze locatie aan het Vrijthof: OPI! Deze avond vindt plaats op onze locatie aan het Vrijthof: STENSTENCENTRUM, VRIJTHOF 26, 2 deuren verder dan de Perroen.

OMDAT OOK ARTSEN DIRECT BETROKKEN KUNNEN ZIJN BIJ SCHENDINGEN VAN

MFV REFLEX
Commissie Lezingen van M.F.V. Reflex presenteert een lezing "Pijnbestrijding" door dr. Rohof, anesthesist. Ga je al naar het MIC, beschouw het dan als een voorproefje, ga je niet, grijp dan je kans! Zeker ook een aanrader voor de derde jaars geneeskunde. Pas je niet in één van deze categorieën, dan ben je helemaal welkom. Het zal plaatsvinden op 13 januari van 16.30 tot 18.00 uur in het auditorium van Faculteiten I (Deb. 13-1)

Activiteitenagenda MFV Reflex
13-1 Lezing 'Pijnbestrijding' 16.30-18.00 uur in het auditorium (Deb. 13-1)
18-1 Bestuurswisseling
20-1 Klinische Lezing Anesthesiologie (16.30 uur)
25-1 Lezing 'Traditionele Chinese Geneeswijzen' door commissie complementaire geneeswijzen groene zaal (UNS 50) 19.30 uur
Meer informatie over deze activiteiten is te verkrijgen in de Reflexkamer (1153)

GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN
Cursus Solliciteren
In de periode maart/april 1994 zal er een sollicitatietraining van twee dagen worden georganiseerd voor ouderejaars studenten Gezondheidswetenschappen. De volgende onderdelen komen in de training aan bod: loopbaanplanning: wat voor soort werk wil ik? - zoeken van een advertentie en het maken van een advertentie-analyse, - opstellen van een curriculum vitae en een sollicitatiebrief. Richtlijnen en achtergrondinformatie met betrekking tot deze vier onderdelen staan beschreven in het boek 'Arbeidsmarkt oriëntatie en Solliciteren' (1992) van M. Schreurs en J. Hommes. Inschrijving: Aanmelding door middel van een inschrijfformulier, verkrijgbaar bij de balie van Bureau Onderwijs GW, of via het secretariaat van het Vaardigheidsonderwijs GW, kamer 5.403. Inschrijven vóór 1 februari a.s. De totale kosten voor deze training bedragen fl. 100,00, dit is inclusief het boek van Schreurs en Hommes.

Rechtspositie van de patiënt 1993-1994
De planningsgroep van blok 'rechtspositie van de patiënt' (5e periode) rond. H. Duynstee, Gezondheidsrecht) zoekt 1 studentlid, dat het blok heeft gevolgd. Aanmelden met spoed bij L. Coenegrachts, 881714.

Cursus sports medicine in Linköping (Zweden)
Periode: 31 januari t/m 30 april 1994. Plaatsen: 10. Financiering: Erasmusbeurs. Meer info: Bureau Internationale Betrekkingen FdG/FdGW, tijdens de spreekuren.

Agora
Is een mooi boek uit: 'Twee faculteiten onder een dak'. Je kunt er op schrijven tijdens het Agora-spreekuur aan de balie van Bureau Onderwijs. De prijs is f17,50 voor leden en f20,00 voor niet-leden. Heb je zin om beginnend jaar de facultaire introductie mee te organiseren? Geef je dan op voor de FIC (Facultaire Introductie Commissie)! Elke dag van 9 tot 12 uur aan de balie. Als je de milieuvriendelijke RL-beker nog niet hebt kun je daar ook afhalen.

ECONOMIE
Studeren/stage in het buitenland
Vragen voor financiële ondersteuning (STIR/SWOLL programma) voor studie of stage in het buitenland buiten het Erasmus programma worden vóór 1 februari 1994 te worden ingediend bij Bureau Internationalisering, kamer 3.030, Faculteit der Economische Wetenschappen. Op het adres zijn ook de aanvraagformulieren voor het STIR/SWOLL programma verkrijgbaar.

ECONOMIE

Stichting Rechtswinkel Maastricht
Stichting Rechtswinkel Maastricht zoekt een medewerker (m/v). De medewerker zal zich gaan bezighouden met het adviseren van cliënten op alle voorkomende gebieden van het sociale verzekeringsrecht en arbeidsrecht. Vereist is aantoonbare belangstelling voor het sociaal verzekeringsrecht. Kennis inzake de RWW en ABW strekt tot aanbeveling. Belangstellenden kunnen hun sollicitatie met cv sturen naar: St. Rechtswinkel M'tricht, tav. de heer M.J.A. Gaber, Capucijnstraat 43 6211 RP Maastricht.

Bureau Stages
Locatie bureau stages: kamer 2215-OG. Spreekuur maandag en woensdag van 12.30-13.30 uur.

Bureau Stages

Bureau Stages

EFM

Agenda

EFM Alfa

17 maart lustrumfeest met Rowwen Heze in sporthal Randwijk.

MMA

1 maart: Sawa Reel (De beste reclamespotjes van het afgelopen jaar).

Comax

18 januari: Algemene ledenvergadering, aanvang 19.00 uur, TS53, kamer 0.001.

SIGMA

SIGMA is de studentenbeleggingsvereniging in Maastricht en heeft op het moment een belegd vermogen van ruim f 20.000,-.

18 jan 19:30 Fondsgroepbijeenkomst TS53

18 jan 21:30 borrel in van Sloun

25 jan 19:30 ALV Ts 53, bekenmaking van de P-waarde.

25 jan 21:30 borrel in van Sloun

Voor meer informatie: Abtstraat 4, k 1.002, tel 883790.

Kantooruren Ma-t/m Do 13:00-14:00.

AIESEC

Op stage via AIESEC??

De voorinschrijving is weer begonnen!! De formulieren zijn te verkrijgen op de AIESEC-kamer. Wees er snel bij: **de deadline is 31 januari**. Wil je meer informatie over het hoe en wat van een AIESEC-stage, kom dan naar de informatie avond op 25 januari, k.0.001 TS 53 vanaf 20.00 uur!! Of kom langs de AIESEC kamer: Abtstraat 4, k.2.002. Kantooruren: Ma-Vr, 10.00-12.00, 14.00-16.00.

WE CAN BUILD YOUR GLOBAL VIEW!!!

Champ is een case-studie competitie georganiseerd door Unilever en de London Business School. Er zal gestreden worden door teams van 4 personen. De kwalificatie-ronde zal in Rotterdam tussen 8 en 10 april plaatsvinden. De finale is een maand later in Londen.

Het prijzengeld bestaat uit 2000 ECU en een stage, aangeboden door de sponsor van dit alles, Unilever. Wil je meer weten of wil je je team meteen inschrijven? Kom dan naar de AIESEC-kamer, Abtstraat 4, kamer 2.002 & 2.004. Telefoon: 043-883863.

RECHTSGELEERDHEID

Openingsdagen Onderwijsbalie BO
Maandag t/m vrijdag van 10.15-11.15 uur en van 14.15-15.15 uur. Op maandagavond is de balie ook geopend van 20.00-21.00 uur.
Verrijgbaar aan de balie
Opsteltitels jaar 3 + 4 FR. Uiterste inleverdatum 26.01.1994.

Toetsen blok 2 dagopleiding NR & FR
Dinsdag 18.01.1994
Sporthal de Heeg 09.00-12.00 uur: Belastingrecht voor particulieren (NR & FR), Kostprijsverhogende belastingen (FR).
Maandag 24.01.1994
Sporthal Geusselt 09.00-12.00 uur: Rechtshandeling (**let op: voor studenten uit onderwijsgroep 6 t/m 45!**).
Sporthal Geusselt 13.00-16.00 uur: Bedrijf (NR & FR).
Sporthal de Heeg 09.00-12.00 uur: Recht, markt en staat (NR) en keuzeblok Huurrecht (NR).
Sporthal de Heeg 13.00-16.00 uur: Keuzeblokken (NR).
Sporthal Daalhof 09.00-12.00 uur: Rechtshandeling (**let op: voor studenten uit onderwijsgroep 1 t/m 5!**) en Vennootschapsrecht (FR).

Adressen toetslocaties
Sporthal Geusselt, Olympiaweg 81, Maastricht. Sporthal de Heeg, Roserye 500, Maastricht. Sporthal Daalhof, Goudenweg 190, Maastricht.

Bureau Stages
Locatie bureau stages: kamer 2215-OG. Spreekuur maandag en woensdag van 12.30-13.30 uur.

Bureau Stages

Bureau Stages

Bureau Stages

Bureau Stages

Bureau Stages

dag van 12.30-13.30 uur.

- In blok 3 zijn er verschillende stagemogelijkheden op het gebied van het milieurecht. Inlichtingen bij Bureau Stages, tel. 883274.

- Studenten Nederlands recht die in het studiejaar '94/'95 een stage willen volgen, worden uitgenodigd voor de voorlichtingsbijeenkomst op woensdag 23.02.1994 van 14.00-15.00 uur in de Collegezaal Nieuwenhof. Inschrijfformulieren zijn dan ook verkrijgbaar. Opgave voor de stages dient te gebeuren voor 31.03.1994.

Sollicitatiecursus

In de begroting is geen geld beschikbaar gesteld voor de sollicitatiecursus. Daarom wordt deze niet meer aangeboden.

Strafrechtdispuut AVAS

Excursie Bijlmerbajes op vr 28 januari, vertrek 10.54 uur. Inschrijven ma 10 jan 12.30-13.30 ingang Nieuwenhof. Zie ook het publicatiebord.

Vrijdag 25 februari excursie militaire gevangenis Nieuwersluis!

Cursus Loopbaanontwikkeling

In de periode maart/april 1994 wordt de cursus Loopbaanontwikkeling aangeboden. De cursus is gericht op arbeidsmarkt oriëntatie en op zelfkennis. Doel van de cursus is inzicht te krijgen in eigen wensen en kwaliteiten met betrekking tot een beroepskeuze. Nadere informatie en aanmeldingsformulieren zijn verkrijgbaar aan de onderwijsbalie.

Inschrijven door middel van inleveren van het formulier en betaling van het cursusgeld fl. 40,- bij het secretariaat Vaardigheidsonderwijs GW, kamer 5.403, UNS50.

Scriptieprijs Randstad Uitzendbureau

Randstad Uitzendbureau stelt in het acad. jaar 93/94 de Randstad Scriptieprijs beschikbaar. Deze prijs is bestemd voor een student aan een Nederlandse Universiteit die de beste scriptie schrijft over kwaliteit in dienstverlening. Voor de auteur van de winnende scriptie is een prijs ter waarde van fl. 20.000,- beschikbaar; voor genomineerden is fl. 5.000,- gereserveerd. De scriptie moet zijn afgerond in het acad. jaar 93/94. De deelnemers dienen tevens in deze periode te zijn afgestudeerd. Voor informatie m.b.t. aanmelding en/of inzending scriptie, ligt een informatiebrochure ter inzage aan de onderwijsbalie.

Openingsdagen Bureau Internationalisering
Nederlandse studenten: maandag, dinsdag, donderdag van 10.15-11.15 uur.
Master studenten: maandag van 10.15-11.15 uur
Buitenlandse studenten: dinsdag, donderdag van 10.15-11.15 uur.

EUROPEAN LEGAL STUDIES
De nieuwe ELS brochure is uit. Verkrijgbaar bij Bureau Internationalisering tijdens bovenvermelde spreekuurtijden!

ZOMERCURSUSSEN
University of Cambridge, Summer School in English Legal Methods, 4 - 29 July 1994

ERASMUS
Voorlichtingsbijeenkomst 'Studeren in het Buitenland' zal plaatsvinden voorjaar 1994.
Datum, tijd en plaats zullen tijdig bekend gemaakt worden.

MASTER PROGRAMMA'S
Er is veel nieuwe informatie binnengekomen over masteropleidingen 1994/1995. Alleen tijdens spreekuren!

STIR/SWOL SUBSIDIE
Er zijn nog verschillende STIR/SWOL beurzen beschikbaar voor zomercursussen, studiebezoek en buitenlands taalonderwijs in het kader van het ELS programma. Aanmeldingsformulieren eveneens bij Bureau Internationalisering tijdens spreekuur.
Voor een buitenlandse stage met STIR/SWOL subsidie wenden tot Bureau Stages, Bou 3. kamer 2.215. Telefoon: 883274.

UNIVERSITET I BERGEN (NORWAY)
One term course in EEC- and EEA Procurement law, Spring term 1994. Unieke kans om in Noorwegen een blok onderwijs te volgen. STIR/SWOL subsidie is beschikbaar.
Kom tijdens spreekuur naar Bureau Internationalisering voor meer informatie. Tijd dringt want de course start op 24 januari 1994.

U koopt toch zeker geen huis...

zonder éérs een deskundige te raadplegen

van der Meulen Vastgoed Adviseurs

voor zoekopdrachten volledige begeleiding en deskundig advies bij de aankoop en financiering van uw huis.

SUBODHI - ONTMOETINGS-CENTRUM

Europeanen en Aziaten, Boeddhisten, Hindoes, Islamiëten en Christenen ontmoeten elkaar op SRI LANKA, 's werelds mooiste eiland. Doel: het tezamen ontwikkelen van een pilot-view op de kansen en mogelijkheden van samenleven in de wereld van vandaag en vooral van morgen. Groepsreizen van min. 15 pers., rechtstreeks vl., 3 weken gesubs. jongerenreis (18-25): f 2.400,- all in, 18/7-7/8/94, algemene reizen v.a. f 2.830,- 17 d. Vertrekdata 4/3, 1/4, 17/6, 16/8, 17/12 RAPTIM. Tel. 070-3870077 fax 070-3876723 (lid ANVR, SGR).

De UB verwijdert het overtollige materiaal van het Studielandschap Economie en Rechten.

Deze boeken worden via het Antiquariaat / Boekhandel Tjerk Bakker, Maastrichter Heidenstraat nr. 1A aangeboden voor f 3,- per deel. Verkoop zal plaatsvinden gedurende de week van 18 t/m 22 januari 1994.

Inlichtingen bij Roel Tilly, toestel 3438 of 3411 bij de UB

VAN ELKE 6 KINDEREN KUNNEN ER 2 NAAR SCHOOL

LATEN WE ER 3 VAN MAKEN

Miljoenen kinderen kunnen niet naar school. Omdat hun ouders geen geld hebben, zwerven ze op straat of werken ze op het land. En omdat ze niet naar school kunnen, zullen ook hun kinderen kansarm zijn. Help mee die cirkel te doorbreken en steun het 'Laat ze Leren'-programma. Voor 'n tientje per maand geeft u kinderen kans op een zelfstandige toekomst. Terre des Hommes helpt kinderen verder. Als u dat wilt.

Bel voor inlichtingen 070-363 79 40 of stort uw eerste tientje op giro 25 25 25 ten name van Terre des Hommes te Den Haag, onder vermelding van 'nieuwe donateur Laat ze Leren'.

TERRE DES HOMMES HELPT KINDEREN VERDER

terre des hommes giro 25 25 25

Bij de afdeling Ambulancehulpverlening van de GGD Oostelijk Zuid-Limburg bestaat de mogelijkheid voor

verpleegkundigen en/of 4e jaars medisch/geneeskunde studenten

om, na gebleken medische en psychologische geschiktheid, te worden aangesteld als

uithulp-ambulancebegeleider

ter vervanging van onze vaste medewerkers tijdens de vakantieperiode, ziekte en verlof. De uithulp-ambulancebegeleider verleent geprotocolleerde hulp aan ongevalsslachtoffers, alsmede aan psychisch en/of somatisch zieken en begeleidt deze tijdens het vervoer per ambulance.

Het is interessant, verantwoordelijk en soms ook zwaar werk, waarbij u in voortdurend wisselende situaties met de zieke, medisch hulpbehoevende medemens in aanraking komt.

Het werk vereist een grote mate van vakkundigheid en zelfstandigheid.

Na een korte bijscholing en inwerkperiode (naar alle waarschijnlijkheid van 5 t/m 9 april a.s.) bieden wij u een arbeidsovereenkomst aan. Daarbij wordt overeengekomen, dat u zich beschikbaar stelt om - in onderling overleg - op afroep en tegen een vaste uurvergoeding vervangende diensten te verrichten. Voor informatie kunt u zich wenden tot het hoofd van de afdeling Ambulancehulpverlening, de heer Th.E.P. Vullers, tel. 045-732316.

Schriftelijke sollicitaties kunnen binnen 14 dagen worden ingezonden aan de directeur van de GGD Oostelijk Zuid-Limburg, de heer R.G.P. Hagenouw, arts, Postbus 155, 6400 AD Heerlen, onder vermelding van vacaturenummer 0064.

Het UAF

solidariteit waar je niet om heen kunt

 UAF Stichting voor vluchteling-studenten • Giro 76300

Vervolg
om hun denken

...
Denk
om hun vervolg

Stichting voor vluchteling-studenten
Giro 76300

Gimse! Natuurvoeding, de smaak van de toekomst!

In onze winkels koopt u gezond en lekker eten uit de milieuvriendelijke landbouw en helpt u daadwerkelijk mee aan een schonere wereld!

Goedemorgen-muesli

Goedemorgen, wat een lekkere muesli! EKO-kwaliteit.

 4.98
3.98
Gimse! 750 g

Volkoren Brood

BD-Kwaliteit! Ouderwets lekker van de ambachtelijke bakker.

3.45 **2.95**

Desirée Aardappel

Rode stevige aardappel

1.65 **99ct**

Macaroni

Italiaanse volkorenpasta van de allerbeste tarwe van biologische teelt.

 2.45
1.98
500 g

Komijnne Kaas

BD-Kwaliteit!

1.98 **1.38**
100 g

Natuurvoeding

Maastricht Rechtstraat 48a, telefoon: (043) 251137

BOURGOGNE KLINIEK

ANTI-CONCEPTIE SPREEKUUR

De Rutgershuizen zijn in Limburg in 1992 gesloten. De Bourgognekliniek heeft een deel van de taken van deze huizen overgenomen.

U kunt bij ons op WERKDAGEN terecht voor de MORNING AFTER PIL. Verder is er wekelijks een anti-conceptie spreekuur, waarin adviezen en verstrekingen geboden worden. Voor dit spreekuur, dient een telefonisch afspraak te worden gemaakt.

De Bourgognekliniek is op werkdagen telefonisch bereikbaar onder de nummers 043-211 399 en 254 990.

GRATIS SERVICEPAS
Toptiek accepteert elke geldige servicepas van andere leveranciers onder dezelfde of gunstiger voorwaarden.

Markt 28
Maastricht
043-217065

KONTAKTLENZEN

GRATIS:

screentest +
oogmeting
STUDENTEN
ENTREE KORTING
Extended wear zachte lenzen van 295,- voor O.V. jaarkaart prijs

225

per paar incl. GRATIS LENSVOEISTOF

GEVEN WE DE AARDE OP OF GEVEN WE DE AARDE DOOR

We willen onze kinderen de schoonheid van de natuur meegeven. Maar elke seconde verdwijnt er ergens op aarde natuur. En dat kunnen we niet meer teruggedraaien. Als we onze kinderen nog iets van de natuur willen laten zien, dan moeten we nu iets doen. U helpt door donaties te worden. Maak f 30,- over op giro 30 van het WNF in Zeist.

Ja, ik word donateur voor f 30,- per jaar en ontvang 11x per jaar het blad Panda.

Ik betaal na ontvangst van uw acceptgirokaart.

WWF

Dhr./Mevr. _____

Adres _____

Postcode _____

Plaats _____

Giro-/Bankrekeningnummer _____

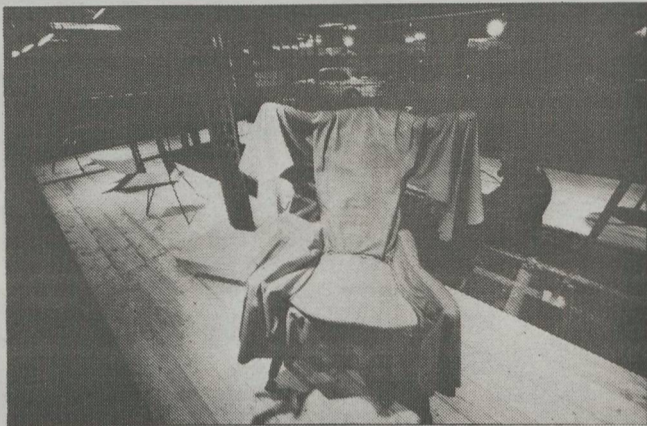
WERELD NATUUR FONDS GIRO 30, ZEIST
Antwoordnummer 74, 3700 VB Zeist. Postzegel mag, hoeft niet.

WE HEBBEN DE AARDE IN BRUIKLEEN VAN ONZE KINDEREN

Agenda

Stoelententoonstelling kunstacademie-studenten

Zitten onder het Vrijthof

Ceci n'est pas une chaise.
(foto Nelis Tukey)

Uitleg over het ontwerp wordt er bij de stoelen niet gegeven. Wel hoort bij elk ontwerp een verhaaltje of een treffende zin over de stad in kwestie, maar die maken de bezoeker niet altijd wijzer. Dat is ook de bedoeling. De studenten hadden geen zin om tot in de details uit te leggen hoe ze tot hun ontwerp zijn gekomen. Er moet ook iets voor de verbeelding overblijven. "De mensen moeten zelf maar uitmaken wat ze van een stad in een stoel terugvinden", zegt Mariët Hendriks, één van de eindexamenkandidaten.

Eén ding hebben alle tentoongestelde stoelen gemeen. Ze nodigen uit tot het uitproberen van de zitmogelijkheden. Deze neiging wordt helaas bedwongen door een ijzeren kooi, die de stoelen beschermt tegen grijpgrage vingers. Een parkeergarage is tenslotte door Jan en alleman te betreden. De ondergrondse tentoonstellingsruimte is niet alledaags, maar werd gekozen omdat die met het thema te maken heeft: de

eindexamenkandidaten wilden "een universeel stedelijke omgeving" om de verschillende ontwerpen goed tot hun recht te laten komen. "Parkeergarages zijn er in elke grote stad en ze zijn overal op de wereld hetzelfde", vertelt Mariët Hendriks.

Wie de stoelen wil bezichtigen moet daarom afdalen in de catacomben van de parkeergarage onder het Vrijthof, waarvan de eigenaar (een Maastrichtse makelaar o.g.) welwillend een stukje afstand aan de studenten. Temidden van al het blik en de uitlaatdampen staan daar nu een vijftiental stoelen te prijken die ook voor de mens zonder auto de moeite van het afdalen waard zijn.

Judith Kuijk

De expositie "Zitplaats, 15 seats, 15 cities" is nog t/m vrijdag 21 januari gratis te bezichtigen in de parkeergarage onder het Vrijthof. Dagelijks van 08.00 tot 01.00 uur.

donderdag 13 januari
Promsconcert, nieuwe muziek, Nieuw Ensemble, Vrijthoftheater, 19.30
Tolerantie begint met 'n veroordeling, lezing, Nieuwenhofzaal, 20.00
De onverschilligen, toneel, Toneelgroep Carroussel, Toneelacademie, 20.30
Een Mensenbater, toneel, theaterensemble Het Vervolg, zaal Het Vervolg, 20.30

vrijdag 14 januari
Duet, Linda van Dijk/Harry van Rijthoven, Vrijthoftheater, 20.15
Klein volkslied, dans, Truus Bronkhorst, Lösstheater, 20.30
Een mensenbater, toneel, theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

zaterdag 15 januari
LSO en Igor Oistrakhh, viool, Brahms en Schumann, Vrijthoftheater, 20.15
Klein volkslied, dans, Truus Bronkhorst, Lösstheater, 20.30
Een mensenbater, toneel, theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

zondag 16 januari
Live Electronica concert, The Michael Gordon Philharmonic, Intropodium, 15.30

maandag 17 januari
Uitlegavond 'Eugen Onegin', Len van Schaik, Conservatorium, 19.30

dinsdag 18 januari
Pianovoordrachten, studenten Conservatorium, Conservatorium, 18.00
Het bewustzijn, lezing, Nieuwenhofzaal, 20.00
Het hete hangijzer, over alternatieve geneeswijzen, debat, Satyricon, 20.00
Nederlands Studenten Orkest, Vrijthoftheater, 20.15
Eentje van ons, toneel, Werkplaats Kruis, Kruis van Bourgondië, 20.30

woensdag 19 januari
Vioolvoordrachten, studenten Conservatorium, Conservatorium, 18.00
Tineke Schouten, Vrijthoftheater, 20.15
Eentje van ons, toneel, Werkplaats Kruis, Kruis van Bourgondië, 20.30
Ob-la-di Ob-la-da, muziektheater, I. Kuijpers/D. Eeles, Lösstheater, 20.30

Exposities

Ans Lemmens, schilderijen, Galerie Anny van den Besselaar, Tafelstraat 6a, 9 jan. tot 7 feb. Vr t/m ma 13.00-17.30
Stromenland, beeldende kunst uit Duitsland, België en Nederland, Theater aan het Vrijthof, 12 dec. t/m 22 jan. Ma t/m za 11.00-16.00
Benoît Hermans, Galerie Ardi Poels, Lage Barakken 31a, 12 dec. t/m 15 jan. Wo t/m za 13.00-17.00
Lou Heynens, mixed media, Theater aan het Vrijthof, 18 dec. t/m 16 jan. Ma t/m za 11.00-16.00
Hank Beelenkamp, recent werk, 19 dec. t/m 16 jan. **Jannel**, schilderijen en mixed-media, 27 dec. t/m 7 feb. De Keerder Kunstkamer, Kerkstraat 10, Cadier en Keer. Do t/m zo 13.00-17.30

Speelweek van 13 t/m 19 januari
Filmbuis Lumière, Bogaardenstraat 40b
The wedding banquet, 20.00
Belle van Zuylen, 20.30
Fiortile, 22.00
Night on Earth, 23.00 (do, vr, za)

Cinema Palace, Wyckerbrugstraat
A perfect world, dag. 20.45
Sleepless in Seattle, dag. 18.30 en 21.30. Za, zo en wo ook 14.00
Aladdin, dag. 18.00. Za, zo en wo ook 13.30 en 15.45
Jurassic Park, dag. 17.30. Za, zo en wo ook 14.00
Farewell to my concubine, dag. 20.15

Mabi, Kleine Gracht 24A
Beethoven the 2nd, dag. 21.15. Do t/m zo ook 18.30. Za, zo en wo ook 14.30
Little Buddha, dag. 21.00. Za en zo ook 17.45. Za, zo en wo ook 14.15
Aladdin (Engelse versie), za, zo en wo 14.30
Aladdin (Ned. versie), do t/m zo 18.30 en 21.15. Ma t/m wo 21.15
Addams Family 2, dag. 21.15. Do t/m zo 18.30. Za, zo en wo 14.30

Cine "K", St. Bernardusstraat 13
The house of the spirits, dag. 20.30

The Last Supper op feestje GW-ers

Tussen soep en aardappelen

de popindustrie lijkt de rol van de A&R-manager (artist and repertoire; bij een platenmaatschappij verantwoordelijk voor ontdekken van nieuw talent) aan belang te hebben ingeboet. De ware talentscouts bevinden zich heden ten dage ten dele van een distributiemaatschappij. steeds meer bands veroorloven zich name- een CD in eigen beheer. Opname, ver- pakking en een beetje promotie, dat kan gemiddelde popgroep nog wel voor- rekenen nemen. Voor een bedrag van de vijfduizend gulden levert iedere- serij vijfhonderd exemplaren van het- geerde produkt. Waar het vervolgens- ter veelal aan ontbreekt is een goede- distributie. Talrijk zijn dan ook de verhalen- tenboer die voor een lullig bedrag be- lid is liefst twee exemplaren in consigna- te nemen.

ma maal wijs geworden gaan er vervol- gens een paar CD's naar verschillende dis- tributiemaatschappijen, die uit al die kant- en klare produkten naar hartelust kunnen- necteren. En dat doen ze ook. Zo werd de- eigen beheer uitgebrachte titelloze de- but-CD van het Maastrichtse Rud-A-Dub- te uitverkoren door het label Rough Tra- te, waardoor de Limburgers nu ook in- aphorst zijn te verkrijgen. Een zelfde ver- taal geldt voor Blue Guitars uit Deventer, dat de eigen inspanningen zag beloond- Play It Again Sam. Een groep die

momenteel nog druk doende is contacten in de muziekindustrie te versieren, is het Utrechtse The Last Supper. Dat hoeft niet al te lang te duren. Met het verschijnen van de titelloze mini-CD betoont de band zich een aanlokkelijk produkt voor al wat alternatief popminnend Nederland graag cen- ten uit de zak klopt. Vrijdag speelt de band op een feest van gezondheidswetenschappers in Maastricht.

De geschiedenis van The Last Supper begint in het voorjaar van 1988 en is klassiek. Vier schoolvrienden besluiten een band te formeren en vallen de Utrechtse horeca lastig met verzoeken om optredens. De groep is natuurlijk 'fantastisch', maar waar een avondje The Last Supper in die dagen op neerkomt is: verlegen muzikanten, slecht afgestelde apparatuur en een hand- jevol rammelende, overbodige covers van de Rolling Stones en Jimi Hendrix. Openbare repetities, eigenlijk. Naast de bluesrock raakt het kwartet mettertijd meer beïnvloed door de sixties (Doors, Led Zeppelin) en de aan wave gelieerde rock (Nick Cave) en evenals hun voorbeelden schakelt de groep al snel over op eigen werk. Na vijf demo's (cassettebandjes waarop een band zijn kunnen demonstreert, bedoeld om platenmaatschappijen en boekingskantoren te interesseren) lijkt The Last Supper uit te groeien tot een volwassen live-band. Toernees door Frankrijk en Duitsland versnellen dat proces, dat een voorlopig hoog-

tepunt vindt in Dresden, waar het laatste concert -wegens eerdere, chaotische tafere- len- wordt verboden door de plaatselijke Polizei.

De debuut-CD moet het helaas doen zonder de licht demonische en vrouwvriendelijke uitstraling van zanger Jeroen Kwaai- taal -belangrijke troef van de band- maar is desalniettemin indrukwekkend. 'Een sterk debuut', oordeelde VARA's Jan-Douwe Kroeske, ongetwijfeld van zijn stuk ge- bracht door de opmerkelijke combinatie van melancholie en paranoia, die The Last Supper zowel weet te leggen in de teksten als in de tamelijk simpele instrumentaties. Daar komt nog bij dat de vijf songs tussen soep en aardappelen lijken te zijn opgeno- men, wat in de alternatieve popmuziek doorgaat voor *the real thing*. Kort en goed, hier staat een band die door de Nederlandse popindustrie nog even ontdekt moet worden. Even snel, als het kan.

Eugène Baak

The Last Supper speelt op vrijdag 14 januari van 22.00 uur tot 1.30 uur op het feest van de Vereniging Belangenbehartiging Geestelijke Gezondheidskundigen (VBGGK). Café-zaal De Stuers, Kruisshengang 12, Maastricht. Toegang VBGGK-leden gratis, overigen vijf gulden. Debuut-CD The Last Supper te bestellen op 030-965641 (management).

Dak (II)

In de vorige Observant berichtte ik over mijn escapades met mijn dakdekker. Het ging van kwaad tot erger. Na een kwelling van bijna vijf maanden beloofde hij het zaakje in een week af te hebben. Ten einde raad vertrok ik naar droger oorden in de hoge verwachting bij terugkomst een pico dakje op de hut te zien.

"Ach juffrouw, ik was vorige week zo ziek!"

"O jee, wat had U dan?"

"Last van mijn evenwichtswaagen..."

"Dat verzint U toch niet hè? Dat is dodelijk voor een dakdekker!"

Enfin, zoiets verzint je niet, dat overkomt je. Uiteindelijk was de buitenkant adequaat hersteld. Nu nog de reparaties aan de binnenkant.

"Meneer, kan ik die lambrisering weer gewoon vasttimmeren?"

"Ach juffrouw, daaw kunt U wel een nagel inslaan, maaw U moet wel om de kepeltes denken."

Wel m'n-hier-en-m'n-daar, kepeltes, kepeltes!? Ik voel mij intens dom. Wat is een kepelte? Ik mompel maar iets van jaja, vraag dan snel of de dakdekker wellicht koffie blijft, en op weg naar de keuken raadpleeg ik als een speer de Dikke Van Dale.

De Dikke is buitengewoon kordaat, en ik leer er weer een boel bij:

'Kapel: piramidale spits van een fioel of pinakel.

Fioel: pinakel.

Pinakel: siertoren in de gotische bouwkunst.'

Heeft me daar die man in al zijn tjer een pinakel op mijn dak getimmerd, overweeg ik, en nu moet ik om de spits denken als ik een nagel ga slaan.

Godmiljaar! Dat Limburgs dialect blijft toch een lastige koek.

In de dagen na het voorval (O, wat een heerlijk comfortabel dak alsmede ook zo verschrikkelijk droog!) herstel ik de chaos binnenshuis ietwat en raadpleeg mijn vriendinnen rond het kepel-vraagstuk.

Annechien schiet in de lach en giert:

"Kepers, gek. Dat zijn kleine daklatjes.

Die moest ik bij mij op de boerderij ook vervangen."

Godmiljaar.

Kepels, kepers, keepers. Het zál me wat.

Eva

De dokter weet het altijd beter

Arme Reini. Na het zoveelste moeilijke gesprek met die griezel van een Dick van Lennep, aan wie ze nu eindelijk heeft bekend dat ze weliswaar met hem getrouwd was maar eigenlijk nooit van hem heeft gehouden (Dick bijt op zijn snor van ellende), staat ze 's avonds voor de spiegel en jeukt wat in haar hals. Ze komt net uit de douche en heeft een handdoek om zich heen die het bovenste stukje van haar borsten vrij laat. De vingers glijden lager en bereiken de bovenkant van haar linkerborst. Dan stokken ze plots, Reini's gezicht vertrekt, en ja hoor: een knobbeltje. Niet haar eerste, maar deze keer wel een kwaadaardige, zo blijkt de volgende dag als ze het met voorrang in haar eigenste Medisch Centrum West heeft laten onderzoeken.

BERICHT UIT MAASTRICHT

Voor de enkeling die de serie nooit heeft gezien: Reini Hermans is hoofdverpleegkundige, en haar knobbeltje is nog maar een fractie van de stortvloed aan medische en maatschappelijke problematiek die er wekelijks per aflevering over het scherm rolt. Afgelopen vrijdag bijvoorbeeld bracht men naast borstkanker ook nog een asielzoeker in beeld, een euthanasiegeval, een comapatiënt, en de nasleep van een verkeersongeval (kindje doodgereden) met de bijbehorende schuldgevoelens van de dader (werpt zichzelf jaren later voor een auto) en wraakgevoelens van de ouders. "Zo'n stuk of vijf, zes zware onderwerpen, dat is wel het gemiddelde. Zo kijk ik er tegenwoordig ook naar, al turvend", zegt Hans Suykerbuyk, toegevoegd docent bij gezondheidswetenschappen. Want onbevallen kijken, dat is er niet meer bij voor Suykerbuyk, sinds hij een hele jaargang van MCW op video heeft doorgeploegd en vervolgens één aflevering tot op de graat heeft pogen te ontleden. De resultaten heeft hij verwerkt in een afstudeerscriptie met een rijmende titel: "De dokter weet het 't best, in Medisch Centrum West".

Een liefhebber van MCW was hij al, want anders begin je niet aan zoiets. Vanaf de start was hij erbij, toen het soapgehalte van de serie nog overheersend was en het ziekenhuis vooral fungeerde als herkenbaar decor voor erotische escapades van de onvermijdelijke specialist met de vlotte verpleegster. Suykerbuyk begon het niettemin na een jaar of wat te vervelen en haakte af. Maar hoe gaat zoiets, je hangt op een avond in je stoel, zapt wat rond en komt onwillekeurig weer terecht bij het vileine glimlachje van Eric Koning en het o zo integere hoge voorhoofd van de koele Liza Messing. Hoe zou het er mee staan? Suykerbuyk kwam erachter dat de serie inmiddels uitgegroeid was tot een serieus vehikel voor medisch-maatschappelijke vraagstukken, ten koste van het soap-element. Gecombineerd met het feit dat wekelijks zo'n drie miljoen kijkers de verwickelingen volgen maakte dat de serie voor gezondheidswetenschapper Suykerbuyk tot potentieel onderzoeksobject: hoe kleedt MCW de boodschap in, en wat beklijft daarvan bij de kijkers. Want dat er iets achter moet blijven, daarvan zijn ook anderen overtuigd. Zo meldde de Volkskrant onlangs dat de Nationale Commissie Chronisch Zieken drie ton aan producent John de Mol heeft gegeven opdat die meer chronisch zieken in zijn serie zou verwerken. Het leek de commissie wel effectief om op zijn minst een deel van haar voorlichtingsbudget, bedoeld om meer begrip te kweken, via een populaire serie te besteden, vertelde een woordvoerder.

Suykerbuyk is in zijn scriptie jammer genoeg niet toegekomen aan de vraag wat het publiek meepikt van de boodschap van MCW; hij heeft zich moeten beperken tot de vraag hoe de serie is vormgegeven. Alle waardering die hij voor MCW heeft ("heel goed wat

die met een beperkt budget aan echt actuele onderwerpen weten te behandelen"), kon niet verhoeden dat de aanpak hem hier en daar is tegengevallen. MCW blijkt bij uitstek gefocussed op autoriteiten: de dokter weet het altijd beter. De thematiek is ook onveranderlijk zo opgebouwd, laat Suykerbuyk zien. De kijker maakt kennis met een probleem via de analyse van de artsen. Als voorbeeld nam Suykerbuyk de aflevering van bijna een jaar geleden, 22 januari 1993, met de titel 'Verboden liefde'. In dit geval slaat die een beetje op iets wat wel eens een beginnende lesbische verhouding zou kunnen worden tussen Reini (niets wordt haar bespaard!) en een vriendin, maar veel meer op een moeilijk incestgeval. Een meisje van in de twintig wordt binnengebracht na een brommerongeluk. Ze weigert röntgenfoto's omdat ze zwanger is. De manier waarop dat wordt medegedeeld en vooral de reacties van voornoemde hoogpolige Liza Messing en een verpleegster doen hier al vermoeden dat er iets loos is. Men wisselt broeierige blikken uit, er zitten kleine veelbetekenende pauzes tussen de opmerkingen van de patiënte en de reacties van Liza, die ook nog eens bij voorkeur vanuit het bed, dus hoog uittorend boven het meisje, gefilmd wordt. De kijker weet nog niets, hoort een volstrekt geloofwaardig (nou ja, acteren is niet ieders fort in MCW) verhaal van het slachtoffer, maar voelt zich niettemin ongemakkelijk worden. Hier wordt iets verborgen gehouden! Of het meisje niet wil dat de vader van het kind verwittigd wordt? vraagt Liza. Nee nee, weert ze af, die weet van niks, bel mijn broer maar. Een paar scènes verder zien we dan de broer, tegen wie het meisje vertelt dat pa haar in woede van de trap duwde toen ze weigerde een abortus te ondergaan. Een verpleegster vangt dit op en brieft het door aan dokter Liza. Vervolgens ontspint zich een web van redeneringen en insinuaties, waarbij de kijker aan de hand van de delibererende doktoren meegenomen wordt naar de enig mogelijke conclusie in dit drama: het kind in de buik van het meisje is van haar vader, die een relatie met haar is aangegaan na de zelfmoord van moeder. Alleen, noch het meisje, noch pa, noch broer willen toegeven dat het zo is, ook niet na de toch niet malse druk van de MCW-staf en zelfs de politie. Pas tegen het einde komt de aap uit de mouw: pa wilde niets zeggen uit schaamte voor de koters, die na moeders dood bij elkaar in bed zijn gekropen en nu echt van elkaar houden. Niet hij maar broer Willem is de vader van het embryo, dat overigens wegens gebrek aan levensvatbaarheid al halverwege de uitzending is geaborteerd. Een moeilijke toestand, want pa vindt deze verhouding tegennatuurlijk. Maar geen nood, MCW-seksuologe Mariëlle Simons weet dat de broeder-zusterliefde heel normaal is, ze heeft er zelfs een boek over. Nou, dat wil pa, die als een blad aan de boom omdraait en het gezag van de dokter volgt, dan wel eens lezen. Eind goed al goed.

Suykerbuyk: "Maar dat is het dus niet. Doordat de serie zich voor wat betreft de medische onderdelen uitsluitend in het ziekenhuis afspeelt, ontstaat er een heel beperkt wereldje waarin de artsen het allemaal weten, op die ene slechterik Eric Koning na. Binnen dat universum wordt een probleem gesteld en in het kader van een enkele aflevering opgelost. Maar in dit geval gaan die mensen terug naar huis, naar een wereld die broer-zusverhoudingen niet accepteert. Maar daar gaat MCW niet over."

Kritiek heeft Suykerbuyk ook op de merkwaardige schizofrenie van de personages in de serie. Als medisch personeel zijn ze zo rationeel en gebalanceerd als het maar zijn kan, als privé-persoon daarentegen maken ze er een gigantische puinhoop van. "Het zijn stripfiguren geworden, vehikels om een probleem te illustreren. Dat maakt het steeds vervelender, vind ik."

Dokter Liza heeft haar medische zaken op een rijtje, vindt gezondheidswetenschapper Suykerbuyk. Maar privé maakt ze er een puinhoop van (foto Nelis Tutkey)